ШЫН

1925 чылдың август 31-де үнүп эгелээн

№ 36 (18311)

2013 чылдың МАРТ 26, вторник

Садар өртээ 5 рубль

shyntuva@mail.ru; shyntuva@yandex.ru

НИИТИЛЕЛ-ПОЛИТИКТИГ СОЛУН

http://shyn.ru

Тываның Баштыңының ажыл-албаны

ИЙИ ЧУРТТУҢ КАДЫ АЖЫЛДАЖЫЛГАЗЫ

**Тываның Моолда Төлээ черин Улан-Баторда ажыт-
зулалынга Россияның
а Онза болгаш Бүрүн
үлээлгелиг элчини
р Самойленко, Моол-
Иазааның удуртукчу-
моол аймактарның
ери болгаш культура
акчылары кириш-**

зулал үезинде чугаазынга
Баштыңы Моолга Тыва-
ээ черин ажытканы ийи
аразынга кады ажылда-
улам шуудадырынга улуг
алыг деп демдеглээн.
ыванын Төлээ черин
ажыдарынга деткимчени
ийи чурттарның албан
ге, аңаа үлүүн киирген
е улуу-биле четтирдим.
орайда 10 чыл дургузун-
дап турар Моолдуң Чиң-
сул черинин визалары-
дың-на Тываның 5 муң
лары бо чуртка кээп ту-
истиң республикавыстың
и Улан-Баторда бар. Ол
найыралдыг кожа чурт-
аразынга садыг-эконо-
ультурлуг болгаш эртем
арын сайзырадырынче
м-дыр — деп, Шолбан
чугаалаан.
биле Россияның эко-
харылзааларында кол
оның бирээзи — ийи
азында транспорт шим-
сайзырадыры. Ханда-
ссия) — Боршо (Моол)
ь эрттирилге пунктула-

Төлээ черинин байырлыг ажыдыышкыны.

рын ажыдыптарга, Азия биле Европа аразынга улуг автотранспорт оруу ажыттынар. Моол авиакомпанияларның самолеттарын Кызылдан Сибирь девискээринде Иркутск, Улан-Удэ дээн ышкаш хоорайларже пассажирлер аргыштырарынга база хаара тудуп болур.

Тыва болгаш моол сайгарлыкчыларның кады ажылдажылгазынга Төлээ чери харылзаачы бооп болур. Мал ажылын ам-даа сайзырадыры, уксаалыг малды орнап-солчуп алыры, мал продукциязын болбаазырадыры дээш оларның демнежип кылып болгу дег ажылдары-ла хөй.

Төлээ черинин ажыттынганы-биле кызыгаар чоогунга садыглажыышкынны, туризмни улам сайзырадырының аргалары тып-тып кээр. Тыва болгаш моол сайгарлыкчыларга боттарының ажыл-херээн тургузар болгаш алгыдарынга ол кончуг таарымчалыг боору чугаажок. Оларның аразынга ажыл-ишчи харылзаалар шуудаар болзун дээш кызыгаар эртер чөпшээрелди бээрининң чурумун бөдүүнчүдери чугула.

Моолдуң өөредилге чөрлеринде тыва 44 оолдар, уруглар өөренип турар. Улан-Баторда Тываның Төлээ чери хамыктың мурнунда оларның үнер-кирер өргээзи апаары чугаажок.

Төлээ черинин ажыдыышкынын Тываның чараш агаар-бойдузунуң, тыва чоннуң культуразының болгаш ооң ажыл-херээниң дугайында фото-делгелге, Тываның уран чүүлүнүң мастерлериниң концерти каастаан.

gov.tuva.ru-дан.

В. Шайфулинниң тырттырган чуруу.

НЕР УЧАСТОКТАРЫН – ХӨЙ УРУГЛУГ ӨГ-БҮЛЕЛЕРГЕ

**чылдың эрткен ийи
хөй уругларлыг
ерге халас дам-
биле ниити шөлү
уң дөрбелчин метр
хуу бажың тудуп
иле тускайлаан, ол
рткен чылдаазын-
тап хөй.**

ыларның чиигелделиг
арынга черни өнчү
бүрүткедип ап турар
нистративтиг шаптараа-
эвээжедиринче болгаш
хуусаазын кызырарын-
ышкаш черлерни халас
ылдыр белеткээрин-
ан Тываның Баштыңы
ара-оолдуң даалгазын
илдынган ажылдарның
медээни Тудуг яамы-
Өнчү-хөреңги яамызы
Бо талазы-биле ал-
мчеглер чер участок-
бажың тудар кылдыр
илдың ниити байдалын
болдурар арганы бер-
республиканың Тудуг
ңнаткан. 2012 чылда

республикага ниити шөлү 1 миллион 302 дөрбелчин метр 1011 кезек черни тускайлаан. 2011 чылдаазынга деңнээрге, тускайлаттынган участоктарның саны 202-ге, а оларның ниити шөлү 245 муң дөрбелчин метрге өскен.

Кожууннар болгаш хоорайлар чагыргаларының киирген медээлерин езугаар алырга, эң хөй санныг чер участогун — 164-тү Кызыл кожуунга тускайлаан, ооң ниити шөлү 197 муң дөрбелчин метр. 119,6 дөрбелчин метр черни бажың тудары-биле Тожунуң чурттакчылары алганнар. 10 четпес участоктарны Мөңгүн-Тайга, Тес-Хем, Тере-Хөл болгаш Улуг-Хем кожууннарга үлээн. Эрзинниң көргүзүү тик болган.

Эрткен чылдың түңнелдерин езугаар алырга, дыка хөй муниципалдыг тургузугларда бо талазы-биле байдал эки талазынче өскерилген. Хуу бажыңнар тудукчулары чыл-чылы-биле чер ап чадап турган Эрзин кожуунга 2011 чылда 21 участок хувааттынган. Каа-Хем, Мөңгүн-Тайга, Өвүр, Бии-Хем, Тере-Хөл, Улуг-Хем кожууннарда, Ак-Довурак хоорайда чер участоктарын хөйнү берип турар апарган. Шөлү 550 муң дөрбелчин метр 329 чер участогун Кызыл хоорайда бажың тудукчулары алганнар. 2011 чылда черни чүгле үш хамааты алыр аргалыг болган Тес-Хем районга 118 хамааты 76 муң дөрбелчин метр чер участогунуң ээлери апарганнар.

Регионнуң удуртукчузунуң саналын езугаар Тывага хуу бажың тудукчуларын деткиириниң талазы-биле хөй-хөй дээштиг хемчеглер алдынган. Оларның эң көскүзү — чурттакчыларның дыка хөй кичээнгейинде турар—деп, Тываның Баштыңы Шолбан Кара-оол Дээди Хуралга Айыткалынга демдеглээн.

2012 ***чылда республикага нии-ти шөлү 1 миллион 302 дөрбелчин метр 1011 кезек черни тускайлаан.***

Сөөлгү чылдарда чер участоктарын үлээринге идиг болган чүүлдер федералдыг болгаш регион удуртулгазының хөй уругларлыг өг-бүлелерни деткиир болгаш чуртталга тудуун сайзырадыр дугайында сагыш салыышкыны, хоойлужудулгада өскерилгелер болган.

– Чуртталга тудуунуң талазы-биле планнарны күүседири, хуу бажың тудуп турарларны деткиири республиканың Чазааның онза кезээнге тудуг ыяжын чиигелделиг сатканы. Амгы үеде бажың тудар чиигелделиг ыяштың хемчээлин 170 кубометр турганындан 250 кубометр чедирериниң дугайында хоойлу төлевилели белеткеттинип турар. Бажыңнар тудукчуларынга улуг деткимчени 2010 чылдың октябрь 15-те республика Чазааның тудуг кылыр сорулгалыг кижилерге административтиг шаптараазыннарны чайладырының дугайында доктаалы көргүзүп турар.

Бир дугаар кирген

Чугула төлевилелдер дээш

Күрүне болгаш коммерция тургузугларының төлээлериниң база депутаттарның ниитилел кезектери, регионнар, адырлар болгаш тодаргай тургузугларның эрге-ажыктарын илереткен төлевилелдерин деткиир талазы-биле ажыл-чорудулгазының дээштииниң дугайында «Хамаарышпас солуннуң» чагыы езугаар экономиктиг медээлер агентилели февраль айда шинчилээшкинни чоргузуп, ооң түңнелдерин үндүрген.

Организаторларның чугаалап турары-биле алырга, депутаттарны болгаш эрге-чагырга органнарының ажылдакчыларын хээлиләэри дээн бодал турбазы-биле «цивилизастыг деткимче (лоббирование)» деп билигни ажыглаан. Ооң түңнелдери-биле «Тыва Республиканың Баштыңы Шолбан Кара-оол Кызыл–Курагино демир-орук тудуун деткип турары дээш рейтингиниң таблицазынче бир дугаар кирген».

Нижегород облазының губернатору Валерий Шанцев «Күштүг дээштиг» деп регион удуртукчуларының бөлүүнге бирги черни ээлээн. Ол Башкортостанның Президентизи Рустэм Хамитовту, Москва облазының баштыңы Андрей Воробьевту, Самара облазының губернатору Николай Меркушкинни эрткен.

Февраль айның түңнелдерин 2013 чылдың январь айның медээлери-биле деңнеп тургаш үндүрген деп шинчилелдиң авторлары чугаалаан. Эксперттер бөлүүнүң кежигүннери: Сергей Макаров (политиктиг шинчилелдер институду), Андрей Нечаев (Россияның саң-хөө корпорациязы), Вячеслав Никонов («Политика», «Орус делегей» фондулары), Виктор Ермаков (Россияның биче болгаш ортумак сайгарлыкчы чорук деткиир агентилели), Николай Вардуль («Саң-хөө солуну», «Чаа солун»), Валерий Хомяков (Национал стратегия чөвүлели), Игорь Харичев (дузалал, шилилге технологияларының төвү), Михаил Сергеев («Хамаарышпас солун»), Алексей Зудин (Россияның политиктиг байдалының төвү), Марк Урнов («Экспертиза» аналитиктиг программалар фондузу), Юрий Бондаренко («Эглип келири» фонду) дээш, оон-даа өскелер.

Деткиир талазы-биле холбашкан сайгарлыкчыларның, депутаттарның, эрге-дужаалдыг кижилерниң, политиктерниң ажыл-чорудулгазын беш баллдыг система езугаар үнелеп көрген.

ТР-ниң албан-езузунуң сайтызындан.

Тывада

Шинчилелдерде — эм-дом шынарлыг аржааннар

Тываның девискээринде 70 аржаан болгаш хөлдерни чон эм-дом шынарлыг деп, аңаа чылдың-на чайын кирип турарлар.

Оларның аразындан чүгле Чедер хөл биле Үш-Белдир аржааны чоннуң кадыын экижидер шынарлыг деп албан-езузу-биле хүлээп ал, күрүне даңзызынче кирген. Республикада аржааннарны болгаш хөлдерни ханы шинчилеп, эм-дом шынарлыы бадыткаттынган аржааннарны, хөлдерни күрүне даңзызынче кииргеш, курорттарны, санаторийлерни тудар сорулганы Тываның Чазаа салып турар. Ону боттандырып эгелээнинин баштайгы базымы — республикага санаторий-курорт херээн сайзырадырының 2013-2014 чылдарда программазын ажылдап кылганы.

Тываның аржааннарын, хөлдерин шинчилээринге Россияның болгаш даштыкының эртемденнерин хаара тудары кончуг чугула. Ол сорулга-биле Тываның аржааннарының болгаш хөлдериниң эмдом шынарларын ажыглаарының талазы-биле улустар аразының эртем конференциязын бо чылдың июнь айда Кызылга эрттиреринин дугайында Айтыышкынны Чазак Даргазы Шолбан Кара-оол үндүрген. Конференцияга киржир дугайында 20 чагыг келген. Чыышка сайгарып көөр темага хамаарыштыр 40 илеткелди Россияның болгаш даштыкының эртемденнери номчуур. Эртем конференциязының айтырыгларынга эртемденнернин болгаш эртем-шинчилел институттарының сонуургалдыы Тываның аржааннарының болгаш хөлдериниң эм-дом шынарларының четче шинчилеттинмээнинде.

Тываның аржааннарының шынары Россияда болгаш өске-даа чурттарда бүгү делегейге билдингир аржааннарның шынарларындан канчап-даа дорайтавас дээрзин оларның химиктиг составының шинчилелдери көргүскен деп, республиканың аржааннарының шинчилекчизи эртемден Кара-Кыс Аракчаа чугаалап турар. Тарыс аржааннын шынары Байкал чоогунда Горячинскиниң, Гагринскиниң эм-дом сугларының шынары-биле, ижин-шөйүндү аарыгларын эмнээр деп сураа алгаан Ажыг-Сугнуң шынары Красноярск крайда эмдом сугларның шынары-биле шуут дөмей.

gov.tuva.ru-дан.

Парлалга арыннарындан

Сураглыг олигарх Березовский дугайында

Каш чыл бурунгаар Англияже дезе берип, политиктиг хоргадал дилеп алгаш аңаа чурттап турган олигах Борис Абрамович Березовскийниң 68 харлап чораащ, чок апарганының дугайында медээ улуг-хүнде Россияга дыңналып келген. Ооң мөчүзүн Лондондан ырак эвесте Аскот хоорайның кыдыында бажыңының ванназындан тып алган.

Ооң чырык черден чарлып чорууруңга чүү уржук чедиргенил? деп айтырыгга харыы амдыызында билдинмес. Россияның-даа, Англияның-даа истекчилери истелгени чорудуп турар. Кижи холундан өлбээни илдең, айыылхалапка таварышкан барымдаа база чок, анаа-ла бодунуң чурттап орган бажыңынга чорта берген. Амгы үеде бодунуң амы-тынынга боду четтине берген деп каразыг кол медээ апарган.

Ында чылдагаан бар. Чүге дээрге хөй-хөй миллиард доллар акшалыг турган Борис Березовский сөөлгү үеде шуут хоозураан кижи-дир. База бир олигарх Роман Абрамович-биле судташкаш, хамык акшазын аңаа алзып алган. Ооң кырында кадайы болуп кады чурттап органы бир херээжен-биле чарылгаш, дугуржулга езугаар төлээр ужурлуг эмгежок хөй акшазын база алыскан. Ооң түңнелинде Борис Абрамович хөй акшазындан чарлып, бодунуң чаңчыга бергени каас-коя чуртталгазындан ойталаар ужурга тарарышкан. Ол дээрге чурттап органы хөй каът бажыңы, каяадаа ону эдерип чорууур камгалалы дээш, чүү чок дээр. Бети дээрге «чемниң экизин чиир, хептиң экизин кедер» кижи чораан.

Ядарап келгеш, Борис Березовский чуруктар дээн ышкаш чүү-хөөзүн садып эгелээн. Оларның өртектери мурнуку ышкаш тамчыктыг амыдыралды аңаа каяа тургузар.

Ооң мөчээнинге хамаарыштыр аңгы-аңгы үзел-бодалдыг кижилер янзы-бүрү тайылбырларны берип турар. Оппозиционер болгаш чогаалчы **Эдуард Лимонов** БАБ-ты (Борис Абрамович Березовскийни) Россияның амгы төөгүзүнге көскү черни ээлеп турган кижи деп санаан. «Ол политикага, бизнеске болгаш ниитилелге көскү кижилерниң бирээзи болган, ооң салым-хуузун улуг сонуургал-биле хайгаарап келген мен».

«БАБ РФКП-ни тарадыр сывыртаар, партияны хоруур херек деп хөй удаа кыжанып келген. Ол дээш ону судтаары ам орайтаандыр» — деп, Күрдума депутаты РФКП-ниң ТК-зының секретары **Сергей Обухов** чугаалаан.

Бодунуң адынга хамаарыштыр Березовскийниң чугаалап турган шүгүмчүлелдерин Россияның Президентизи хүлээп албайн келген деп, В.В. Путинниң парлалга секретары **Дмитрий Песков** медеглээн. «Ол дээрге боттуг эвес шүгүмчүлел-дир, кижи кандыгбир санал киирип тургаш, шүгүмчүлел кылыр болгай. Ол дээрге кужу төнген дайзынның хоозун сөстери-дир» — деп, ол немээн. Ындыг каржы-хажагай болгаш үндезин чок шүгүмчүлелди Президент хүлээп албас дээрзин Дмитрий Песков дыңнаткан.

Ындыг турбуже Березовский чүге Путинче чагаа бижип, өршээл дилеп турганыл? деп айтырыгга Дмитрий Песков Березовскийниң чуну бодап алганын билбес мен деп харыылаан. Ол ышкаш БАБтың мөчээниниң дугайында медээни Президент канчаар хүлээп алганыл? деп айтырарга ол база «Билбес мен» — деп харыылаан.

Интерфакс агентилелден.

Көдээ ажыл-агыйда

СОРУЛГА – МАЛ БАЖЫНЫҢ ӨЗҮЛДЕЗИ

Тываның малчыннары эрткен беш чылдың дургузунда малдың нииті баш санын 1,4 катап өстүрген. Ону республиканың Көдээ ажыл-агый яамызы көдээ ажыл-агыйны регион бюджединден программада көрдүнгенин езугаар акшаландырып турарының көскү түңнели деп санаан.

Ук яамы эргелеп-башкарылганың чаа хевириниң баштайгы түңнелдерин үндүрген. Ооң медээлеринден алгаш көөрге, 2007 чылда Тывада өнчүнүң бүгү ээлериниң ажыл-агыйларынга чүгле 106 муң баш мыйыстыг бода мал, 802,1 муң шээр мал, 26,8 муң чылгы мал турган. 2013 чылдың январь 1-ниң байдалы-биле мыйыстыг бода мал — 151,5 муң баш, хой, өшку — 1 млн. 52 муң, чылгы мал 165 муң баш санаттынган.

Уксаалыг малды деткииринге, хой, сарлык, чылгы ажылын сайзырадырынга, мал продукциязын сайгарарынга субсидиялар улуг деткимче болган деп, специалистер санап турар, ону республика программазын дамчыштыр 2012 чылда 129 млн. 163 муң рубльди тускайлаан. Мал ажылын сайзырадыры-биле холбашкан элээн каш төлевилелдерни хары угда күүсеткени улуг ажыкты берген болгаш келир үедеги ажылга деткимче болган. «Тараачын (фермер) ажыл-агыйларның баазазынга өг-бүлениң мал фермаларын сайзырадыры» деп программага киришкеннерниң шилилгезиниң түңнелинде 16 тараачын (фермер) ажыл-агыйлары шылгарап үнген. Ол программаның күүселдезинче 35 млн. 214,75 муң рубльди шилчиткен. Дыка хөй фермерлер сүт-бараан фермаларын тургузарынче кирген. Чижээ, Чадаанада тараачын (фермер) ажыл-агыйының удуртукчузу Эльвира Сат 95 төрүүр бызааны садып алган, чээли акшазын ажыглап, таарымчалыг баазаны тудуп эгелээн.

«Эгелеп чоруур фермерлерни деткиири» тускай сорулгалыг программа аажок чугула апарган. Ону акшаландырарынга 34 млн. 676 муң рубльди үндүрген. Шилилге соонда бодунуң ажыл-чорудулгазын чаа эгелеп чоруур 30 фермер саң-хөө деткимчезин алган. Шилилге үезинде көдээ ажыл-агый эртемниг кижилерже кичээнгей салганын демдеглээр херек, чедишкинниг болур арганы ол улгаттырган.

Республиканың Көдээ ажылагый яамызының экономика килдизиниң начальниги Лариса Ондарның дыңнатканын езугаар алырга, грантылар аликчылары акша-хөреңгини көрдүнгенин езугаар чарыгдааннар. Ажыл-агыйлар 5144 баш малды, ооң иштинде 583 баш инекти, 4485 баш шээр малды, 60 хаваны, 16 аътты садып алганнар. Ол ышкаш 240 сан көдээ ажыл-агый техниказы болгаш агрегаттар садып алдынган.

Эгелеп чоруур фермерлерни деткип, тараачын (фермер) ажыл-агыйларының баазазынга өг-бүлелер фермаларын сайзырадып эгелээниниң баштайгы чылында ла көдээ черге ажылдаар 69 доктаамал олут тургустунганын демдеглээр чугула. База бир чугула түңнел: Программаны чедиишкинниг күүседир талазы-биле эки ажылы дээш Тыва немей 954 муң рубльди, ооң иштинде 6 миллион 182 муң рубльди — эгелеп чоруур фермерлерни, 14 млн. 772 муң рубльди өг-бүле фермаларын деткииринге алган.

«2011-2012 чылдарда әэткир малды сайзырадыры» программаның күүселдезин уламчылаан. «Тывахолдинг» АҮК КХН болгаш Сүт-Хөл кожуунда «Амык» көдээ ажыл-агый бүдүрүлгези деп ийи улуг ажыл-агыйның баазазынга тускайжыткан семиртилге шөлүн ийини ажыткан. 138 баш уксаалыг малды садып алыры-биле 11 млн. рубльди, 17 техниканы болгаш дериг-херекселдерни садар... млн. 282 муң рубльди тускай...

2011 чылдың төнчүзүнде программаның күүселдез... бир үе-чадазында, Чазак Д... зы Шолбан Кара-оолдуң са... езугаар конкурс езугаар ш... тинген өнчүнүң бижe хевир... сес ажыл-агыйынга әэткир... саалыг 600 баш бызааны бо... мал чеми белеткээр техни... садып бергенин сагынды... 2012 чылдың төнчүзүнде эм... чорук барык 20 хуу өскен. А... үеде малдың массалыг олда... кыны чоруп турар, ооң түңне... ри чогумчалыг болурунга К... ажыл-агый яамызы идеген ту... Ооң-биле чергелештир ак... фермерлерниң болгаш өг-бү... ниң мал фермаларының араз... күрүне деткимчезин алыры... мөөрейин эрттирери республ... да чоруп турар. 200 чаа фер... ажыл-агыйлары тургустунар, ө... лениң беш фермалары сеткэ... нер деп санап турар.

Малчыннарны деткиири б...

> *Чыл төнчүзүнге чедир республ... мыйыстыг бода малды 157,1 муң ба... хойну болгаш өшкүнү –1 млн. 208 м... баш, чылгы малды – 53 муң баш, теве... – 203 муң баш, ивини болгаш сыынны 1950 баш чедирер сорулга салдынган.*

гаш малдың баш санын өстүр... республиканың агроүлеттүр к... плекизин сайзырадырының му... ды шиитпирлээр айтырыг бо... Ол сорулганы шиитпирлээри... 2013 чылда «2013-2020 чылда... Тывага көдээ ажыл-агыйны са... радыры болгаш көдээ ажыл... продукциязын, чиг этти бо... аъш-чемни башкарары» респу... каның тускай сорулгалыг прог... мазының акша-хөреңгизини... кезиин – 303 млн. 948 муң ру... ди ынаар шилчидер.

Чыл төнчүзүнге чедир рес... лика мыйыстыг бода малды 1... муң баш, хойну болгаш өш... –1 млн. 208 муң баш, чылгы м... ды – 53 муң баш, тевени – ... муң баш, ивини болгаш сыын... – 1950 баш чедирер сорулга с... дынган.

ТЫВА РЕСПУБЛИКАНЫҢ ЧАЗААНЫҢ ДОКТААЛДАРЫ

сия Федерациязында халас юридиктиг дуза дугайында ералдыг хоойлуну Тыва Республиканың девискээринге ттандырарының талазы-биле чамдык хемчеглерниң дугайында

2012 чылдың декабрь 28 №729 Кызыл хоорай

чылдың ноябрь 21-де «Россия иязында халас юридиктиг дуза а» № 324-ФЗ Федералдыг хоойлу ыва Республиканың Чазааның **док-**
болза:

а Республиканың Юстиция херек-алазы-биле яамызын Тыва Респуб-үүсекчи эрге-чагыргазының хамаа-алас юридиктиг дуза чедирерин ының төлээлекчи органы кылдыр
.

Республиканың Юстиция херекте-зы-биле яамызынга Тыва Республи-секчи эрге-чагырга органнарының арның чагыргазында албан черле-аатыларга халас юридиктиг дуза алазы-биле ажыл-чорудулгазын н дагзыр.

азында капсырылгаларны бады-

спубликаның девискээринде халас дуза чедирериниң системазынче ва Республиканың күүсекчи эр-органнарының болгаш оларның да албан черлериниң даңзызын;
спубликаның девискээринде халас дуза чедирериниң күрүне система-кикчилериниң кады ажылдажыл-румун.

Республиканың девискээринде диктиг дуза чедирер системаже Республиканың күүсекчи эрге-ча-нарының болгаш оларның чагыр-ан черлериниң эрге-хүлээлгелери ликаның эрге-чагыргазының күү-нарының дугайында дүрүмнери ан черлериниң уставтары-биле тодаргайлаттынарын доктаадыр.

5. Ук доктаалдың капсырылгаларында кирген Тыва Республиканың күүсекчи эрге-чагырга органнары Тыва Республиканың күүсекчи эрге-чагырга органнарының дугайында дүрүмнерже болгаш оларның чагыргазында албан черлериниң уставтарынче чогуур эдилгелерни 2013 чылдың февраль 1-ге чедир киирерин хандырар.

6. Саналдаары болза:

6.1. Тыва Республиканың девискээринде халас юридиктиг дузаның күрүне системазының ажыл-чорудулгазынга 2013 чылда киржип турар адвокаттарның даңзызын Тыва Республиканың Юстиция херектериниң талазы-биле яамыже Тыва Республиканың адвокаттар палатазы 2013 чылдың январь 15-ке чедир хуусаада чорудар.

6.2. Күүсекчи эрге-чагырганың федералдыг органнарының девискээр органнары, Тыва Республиканың муниципалдыг тургузугларының тус чер бот-башкарылга органнары ук доктаалга кошкан капсырылгада айыттынган Тыва Республиканың күүсекчи эрге-чагырга органнарынга болгаш оларның чагыргазында албан черлеринге халас юридиктиг дузаны чедиреринге эргежок чугула, күүсекчи эрге-чагырганың федералдыг органнарының девискээр органнарының, Тыва Республиканың муниципалдыг тургузугларының тус чер бот-башкарылга органнарының эргелелинде бар медээлерни албан черлериниң аразында солчурунга деткимчени көргүзер.

7. Бо доктаалды «Тувинская правда» болгаш «Шын» солуннарга парлаар.

Тыва Республиканың Чазааның Даргазының бирги оралакчызы Ш.ИРГИТ.

Тыва Республиканың Чазааның доктаалы-биле бадылаан 2012 чылдың декабрь 28 №729

Республиканың девискээринде халас юридиктиг дузаның е системазынга кирген Тыва Республиканың күүсекчи ырга органнарының болгаш оларның чагыргазында албан черлериниң даңзызы

Республиканың девискээринде иктиг дузаның күрүне система-н Тыва Республиканың күүсекчи органнары
еспубликаның Юстиция херекте-ы-биле яамы;
еспубликаның Саң-хөө яамызы;
еспубликаның Аныяктар болгаш ериниң талазы-биле яамы;
еспубликаның Культура яамызы;
еспубликаның Кадык камгалал ал хөгжүлде яамызы;
Республиканың Орук-транспорт иң яамызы;
еспубликаның Үлетпүр болгаш амызы;
Республиканың Тудуг болгаш ыл-агыйны модернизастаарының

еспубликаның Бойдус курлавыр-гаш экология яамызы;
еспубликаның Көдээ ажыл-агый чем яамызы;
Республиканың Аңнаашкын ктаашкын талазы-биле күрүне

еспубликаның Арга-арыг ажыл-биле күрүне комитеди;
Республиканың Тарифтер тала-ны;

еспубликаның Ажыл-чорудулга-евирлерин лицензиялаар болгаш алазы-биле албаны;
Республиканың Культура сал-нүң болгаш культураның турас-амгалаар талазы-биле албаны;
Республиканың Хамааты байда-арын бижидилгезиниң эргелели

еспубликаның Чурттакчы чонну а тудар агентилели.
еспубликаның девискээринде ктиг дузаның күрүне система-Тыва Республиканың күүсекчи органнарының чагыргазында и
еспубликаның бизнес-инкубато-ң бюджет албан чери;
еспубликаның кадык камгалалының «Суд-медицина экспертизазының бюрозу» күрүнениң бюджет албан чери;

3) Тыва Республиканың кадык камгалалының «Сүт-Хөл кожууннуң төп эмнелгези» күрүнениң бюджет албан чери;

4) Тыва Республиканың «Кырганнарның болгаш инвалидтерниң Хайыракан интернат-бажыңы» күрүнениң бюджет албан чери;

5) Тыва Республиканың кадык камгалалының «Республиканың психиатрия эмнелгези» күрүнениң бюджет албан чери;

6) Тыва Республиканың камдык камгалалының «Эм аймааның шынарын сертификатаар болгаш контрольдаар төп» күрүнениң бюджет албан чери;

7) Тыва Республиканың кадык камгалалының «Республиканың наркология диспансери» күрүнениң бюджет албаны;

8) Тыва Республиканың кадык камгалалының «Перинаталдыг төп» күрүнениң бюджет албан чери;

9) Тыва Республиканың кадык камгалалының «Чеди-Хөл кожууннуң төп эмнелгези» күрүнениң бюджет албан чери;

10) Тыва Республиканың «Хоорайның бичии уруглар поликлиниказы» күрүнениң бюджет албан чери;

11) Тыва Республиканың «Улуг-Хем кожууннуң өг-бүлеге болгаш уругларга социал дуза төвү» күрүнениң бюджет албан чери;

12) Тыва Республиканың кадык камгалалының «Өг-бүлеге болгаш уругларга социал дузаның «Деткимче» деп хоргаадал черлиг республиканың комплекстиг төвү» күрүнениң бюджет албан чери;

13) Тыва Республиканың кадык камгалалының «Каа-Хем кожууннуң өг-бүлеге болгаш бичии уругларга социал дуза төвү» күрүнениң бюджет албан чери;

14) Тыва Республиканың кадык камгалалының «Республиканың №2 эмнелгези» күрүнениң бюджет албан чери;

15) Тыва Республиканың кадык камгалалының «Хайгаарал чок арткан уругларның социал реабилитациязының «Гуманный» деп хоргаадал черлиг республика төвү» күрүнениң бюджет албан чери;

16) Тыва Республиканың кадык камгалалының «Хоорай поликлиниказы» күрүнениң бюджет албан чери;

17) Тыва Республиканың «Кырган хамаатыларның болгаш инвалидтерниң Чадаананың интернат-бажыңы» күрүнениң бюджет албан чери;

18) Тыва Республиканың «Бичии уруглар салбырлыг Дерзиг-Аксының психоневрология интернады» күрүнениң бюджет албан чери;

19) Тыва Республиканың кадык камгалалының «Өвүр кожууннуң төп эмнелгези» күрүнениң бюджет албан чери;

20) Тыва Республиканың ортумак профессионал өөредилгезиниң «Республиканың медицина колледжи» күрүнениң бюджет өөредилге албан чери;

21) Республиканың «Тыва Республиканың онза камгалалдыг бойдус девискээрлериниң талазы-биле дирекциязы» казна албан чери;

22) Республиканың «Бойдус парыгы «Шуй» күрүнениң бюджет албан чери

Тыва Республиканың Чазааның доктаалы-биле бадылаан 2012 чылдың декабрь 28 № 729

Тыва Республиканың девискээринде халас юридиктиг дузаның күрүне системазының киржикчилериниң кады ажылдажылгазының чуруму

1. Федералдыг хоойлулар болгаш Тыва Республиканың хоойлулары езугаар халас юридиктиг дузаны ап болур эргелиг Тыва Республиканың девискээринде чурттап турар хамаатыларга халас юридиктиг дузаны чедирип тура, Тыва Республиканың девискээринде халас юридиктиг дузаның күрүне системазының (мооң ыңай — күрүне системазы, хамаатылар) киржикчилериниң кады ажылдажылгазының механизмин ук чурум доктаадып турар.

2. Тыва Республиканың девискээринде халас юридиктиг дузаның күрүне системазының киржикчилери:

Тыва Республиканың Юстиция херектериниң талазы-биле яамызы —Тыва Республиканның девискээринде чурттап турар хамаатыларга халас юридиктиг дузаны чедирерин хандырар талазы-биле Тыва Республиканың Чазааның төлээлеткени Тыва Республиканың күүсекчи эрге-чагырга органы (моон ыңай—Яамы);

Тыва Республиканың Чазааның тургусканы даңзыда Тыва Республиканың күүсекчи эрге-чагырга органнары болгаш оларның чагыргазында албан черлери;

күрүне системазының ажыл-чорудулгазының киржикчилери адвокаттар.

3. Келир календарьлыг чылда күрүне системазының ажыл-чорудулгазынга киржир адвокаттарның Тыва Республиканың адвокаттар реестринде бүрүткелиниң дугаарын айтып, ол ышкаш адвокаттарның боттарының профессионал ажыл-чорудулгазын боттандырып турары адвокаттар каттыжыышкыннарының даңзызын (моон ыңай — адвокаттар даңзызы) Тыва Республиканың адвокаттар палатазы яамыже чылдың-на, мурнуку чылдың ноябрь 15-тен орай эвесте чорудар.

Адвокаттарның даңзызы, даңзыже киирген адвокаттарның дугайында медээлер өскерилген таварылгада Тыва Республиканың адвокаттар палатазы өскерилгелер болган соонда 5 ажыл хүнүнүң дургузунда яамыга дыңнадыр.

4. Яамы:

келир календарьлыг чылда хамаатыларга халас юридиктиг дузаны адвокаттарның чедирериниң дугайында чөпшээрежилгени чылдың-на, декабрь 1-ден орай эвесте, күүсекчи эрге-чагырганың федералдыг органнарының, хамаатыларга халас юридиктиг дузаны чедирерин хандырар төлээниң бадылааны хеп езугаар Тыва Республиканың адвокаттар палатазы-биле чарар;

чылдың-на, декабрь 31-ден орай эвесте, Тыва Республиканың адвокаттар палатазының бергени адвокаттар даңзызын массалыг информация чепсектеринге парлаар болгаш информастыг телекоммуникация четкизи «Интернетте» бодунуң албан-езузунуң сайтызынга киирер;

адвокаттар даңзызында өскерилгелер дугайында медээлер Тыва Республиканың адвокаттар палатазындан кирген хүнден 10 ажыл хүнүнүң дургузунда ол өскерилгелерни массалыг информация чепсектеринге парлаар болгаш информастыг телекоммуникация четкизи «Интернетте» бодунуң албан-езузунуң сайтызынга киирер.

5. Тыва Республиканың күүсекчи эрге-чагырга органнарының болгаш оларның чагыргазында албан черлериниң эрге-хүлээлгелеринге хамааржыр хоойлу-дүрүм айтырыгларының талазы-биле аас болгаш бижимел халас юридиктиг дузаны Россия Федерациязының хоойлужудулгазының доктаатканы билдириишкиннерни сайгарып көөрүнүң чуруму езугаар чедирер.

Россия Федерациязының федералдыг хоойлулары болгаш хоойлу-дүрүмнүң өске-даа нормативтиг актылары, Тыва Республиканың хоойлулары доктааткан таварылгаларда болгаш чурум езугаар социал деткимче база социал камгалал херек хамаатыларга халас юридиктиг дузаны, билдириишкиннер, хомудалдар, дилеглер дээш хоойлу-дүрүмнүң өске-даа документилерин бижип берип, оларның эрге-ажыктарын судтарга, күрүне болгаш муниципалдыг органнарга, организацияларга камгалап, Тыва Республиканың күүсекчи эрге-чагырга органнары, оларның чагыргазында албан черлери чедирер.

6. Хамаатыга халас юридиктиг дузаны Тыва Республиканың күүсекчи эрге-чагырга органнары, оларның чагыргазында албан черлери болгаш адвокаттар ону Россия Федерациязының хамаатызы деп бадыткаар документиге, 2011 чылдың ноябрь 21-де №324-ФЗ «Россия Федерациязында халас юридиктиг дуза дугайында» Федералдыг хоойлузу база Тыва Республиканың хоойлулары езугаар халас юридиктиг дузаны ап болур хамаатыларның кайы бир категориязынга хамааржырын херечилеп болур документиге (моон ыңай — халас юридиктиг дузаны ап болур эргезин бадыткаар документилер) үндезилеп билдириишкин киирериниң чурумубиле чедирер.

7. Бир эвес хамааты (ооң хоойлу езугаар төлээзи) Тыва Республиканың күүсекчи эрге-чагырга органнарынга болгаш оларның чагыргазында албан черлеринге халас юридиктиг дуза дугайында билдириишкин киирип тура, халас юридиктиг дузаны ап болурун бадыткаар документилерни көргүспес болза, Тыва Республиканың күүсекчи эрге-чагырга органнары болгаш оларның чагыргазында албан черлери хамаатыга (ооң хоойлу езугаар төлээзинге) дуза чедириринден ойталап болур.

8. Тыва Республиканың күүсекчи эрге-чагырга органнары, оларның чагыргазында албан черлери хамаатыга (ооң хоойлу езугаар төлээзинге) халас юридиктиг дуза чедиререде, албан черлериниң аразында информастыг кады ажылдажылга чепсектерин ажыглаар.

Информастыг кады ажылдажылганың кызыгаарының иштинге дилег алган Тыва Республиканың күүсекчи органнары, оларның чагыргазында албан черлери, федералдыг күүсекчи эрге-чагырга органнарының девискээр органнары, Тыва Республиканың муниципалдыг тургузугларының тус чер бот-башкарылга органнары хамаатының (ооң хоойлу езугаар төлээзиниң) билдириишкинин сайгарып көөрүнге эргежок чугула документилерни болгаш материалдарны хоойлунуң доктааткаты хуусаада болгаш чурум езугаар бээр.

Хамаатыларга (оларның хоойлу езугаар төлээлеринге) халас юридиктиг дуза чедирериниң айтырыгларының талазы-биле албан черлериниң аразынга ындыг информастыг кады ажылдажылга үезинде кады ажылдажылганың киржикчилери хамаатыларның (оларның хоойлу езугаар төлээлериниң) персоналдыг медээлериниң камгалалын 2006 чылдың июль 27-де №152-ФЗ «Персоналдыг медээлер дугайында» Федералдыг хоойлуга дүүштүр хандырар.

9. Тыва Республиканың күүсекчи эрге-чагырга органнары болгаш оларның чагыргазында албан черлери оларга хамааты (ооң хоойлу езугаар төлээзи) халас юридиктиг дуза ап болурун бадыткаан документилерге үндезилээн халас юридиктиг дуза дилээн билдириишкин кииргенде, хамаатыга халас юридиктиг дуза чедирериниң хоойлу-дүрүм үндезиннериниң барын тодаргайлаар болгаш халас юридиктиг дузаның күрүне системазының киржикчилериниң кайызының эрге-хүлээлгелеринге халас юридиктиг дуза көргүзери хамааржырын илередип, ооң-биле холбаштыр дараазында шиитпирлерниң кайы бирээзин хүлээп алыр:

1) 2011 чылдың ноябрь 21-де №324-ФЗ «Россия Федерациязында халас юридиктиг дуза дугайында» хоойлуга дүүштүр, 2006 чылдың май 2-де №59-ФЗ «Россия Федерациязының хамаатыларының билдириишкиннерин сайгарып көөрүнүң чурумунуң дугайында» Федералдыг хоойлунуң доктаатканы оларның эрге-хүлээлгелеринге хамааржыр

чурум езугаар хамаатыга (ооң хоойлу езугаар төлээзинге) дузаны чедирериниң дугайында;

2) хамаатының (ооң хоойлу езугаар төлээзиниң) тургускан айтырыгларын шиитпирлээриниң эрге-хүлээлгелери Тыва Республиканың күүсекчи органынга азы ооң чагыргазында албан черинге хамааржыр болганы-биле хамаатының (ооң хоойлу езугаар төлээзиниң) билдириишкинин Тыва Республиканың күүсекчи эрге-чагырга органынче, ооң чагыргазында албан черинче халас юридиктиг дуза чедирери-биле чорударының дугайында;

3) хамаатының чурттап турар черинде халас юридиктиг дузаны чедирип турар, адвокаттар даңзызынче киирген адвокаттарның бирээзи халас юридиктиг дузаны чедирзин дээш, Тыва Республиканың Адвокаттар палатазынче шынзылганы хамаатыга (ооң хоойлу езугаар төлээзинге) бээр дугайында. Хамаатының (ооң хоойлу езугаар төлээзиниң) тургускан айтырыгларын шиитпирлээри Тыва Республиканың күүсекчи эрге-чагырга органнарының, оларның чагыргазында албан черлериниң эрге-хүлээлгелеринге хамаарышпас болганы-биле айыттынган шынзылганы бээр. Халас юридиктиг дузаны чедирери-биле хамаатыны (ооң хоойлу езугаар төлээзин) Тыва Республиканың Адвокаттар палатазынче чоруткан шынзылгазының хевиниң хевирин яамы бадылаар;

4) халас юридиктиг дузаны чедиреринден ойталаар таварылгалар дугайында;

халас юридиктиг дуза дилээн хамаатыга федералдыг хоойлулар болгаш Тыва Республиканың хоойлуларынга дүүштүр ону алыр эргени бербээн болза;

ону чедирери 2001 чылдың №324-ФЗ «Россия Федерациязында халас юридиктиг дуза дугайында» Федералдыг хоойлунуң 21-ги статьязында көрдүнмээн болза.

10. Тыва Республиканың күүсекчи эрге-чагырга органнарының болгаш оларның чагыргазында албан черлериниң эрге-хүлээлгелеринде көрдүнмээн хевирлерниң халас юридиктиг дуза чедирерин дилээн билдириишкин кирген таварылгада айыттынган билдириишкинни бүрүткээнден 7 хүн дургузунда Тыва Республиканың Адвокаттар палатазынче чоруткаш, хамаатыга (ооң хоойлу езугаар төлээзинге) билдириишкинни кайнаар чорутканын дыңнадыр.

Халас юридиктиг дуза чедирер адвокатты тодаргайлаарын Тыва Республиканың Адвокаттар палатазы боттандырар.

11. Халас юридиктиг дуза алыр дээш, хамааты (ооң хоойлу езугаар төлээзи) күрүне системазының ажыл-чорудулгазынга киржип турар адвокатка билдириишкин киирген таварылгада халас юридиктиг дуза алырын бадыткаар документилерни 2011 чылдың август 5-те № 495 «Халас юридиктиг дуза чедиргени дээш, адвокатка төлевирлерниң (ооң иштинде Тыва Республиканың чедери берге болгаш эвээш чурттакчылыг черлеринде) өртээн дуглаарының чуруму болгаш хемчээлиниң дугайында» Тыва Республиканың Чазааның доктаалы-биле тургускан негелделер езугаар адвокатка боду көргүзер.

12. Тыва Республиканың күүсекчи эрге-чагыргазы болгаш оларның чагыргазында албан черлери хамаатыларга халас юридиктиг дузаны чедиргениниң, ол ышкаш Тыва Республиканың Адвокаттар палатазынче хамаатыларны чоруткан шынзылгалар дугайында отчетту яамының бадылааны хеп езугаар квартал санында (чыл эгезинден немелделиг түңнел-биле) отчеттуг кварталдың дараазында айның 15 хүнүнден орай эвес хуусаада яамыга киирер.

13. Халас юридиктиг дузаны Тыва Республиканың девискээринге күрүне системазының кызыгаарының иштинге чедиргениниң дугайында чыл санында илеткелди болгаш чыынды отчетту Тыва Республиканың Чазааның бадылааны чурум езугаар Тыва Республиканың Адвокаттар палатазы яамыже чорудар.

14. Хамаатыларга халас юридиктиг дузаның күрүне системазын Тыва Республиканың девискээринде боттандырып турарының дугайында илеткелди Тыва Республиканың Чазаанга яамы чылдың-на киирер.

Тыва Республикада биче болгаш ортумак сайгарлыкчы чорукту хөгжүдер талазы-биле хемчеглерни боттандырарынга күрүне деткимчезин бээриниң дугайында дүрүмге өскерилгелерни киирериниң дугайында

2012 чылдың ноябрь 21 № 632 Кызыл хоорай

Тыва Республиканың Чазааның **доктаадыры болза:**

1.Тыва Республиканың Чазааның 2012 чылдың август 1-де № 426 доктаалы-биле бадылааны Тыва Республикада биче болгаш ортумак сайгарлыкчы чорукту хөгжүдер талазы-биле хемчеглерни боттандырарынга күрүне деткимчезин бээриниң дугайында дүрүмге дараазында өскерилгелерни киирер:

1) 1.4 пунктуда «-Чазааның Даргазы» деп сөстерни ап каартар;

2) 4.2 пунктуга дараазында утккалыг абзацты немээр:

«Муниципалдыг деңнелге конкурс шилилгезин эрткен чагыкчыга субсидияны бээр.»;

3) 4.4 пунктуга «база төлевилелди боттандырарынга акша-хөреңгини аңгылаарының дугайында муниципалдыг тургузуг чагыргазының дилээ.» деп сөстерни немээр;

4) VI кезектиң адында «- Чазааның Даргазы» деп сөстерни ап каартар;

5) 6.2 пунктуга дараазында утккалыг абзацты немээр:

«Муниципалдыг деңнелге конкурс шилилгезин эрткен чагыкчыга грантыны бээр.»;

6) 6.3 пунктуга дараазында утккалыг абзацты немээр:

«- төлевилелди боттандырарынга акша-хөреңгини аңгылаарының дугайында муниципалдыг тургузуг чагыргазының дилээ.»

7) 6.5 пунктуда «оран-савазы» деп сөстүң соонда «, база ол ышкаш дериг-херексел болгаш кол өнчүнү садып алыр болгаш күрүне деткимчезин көргүскен үеден үш чыл эрткенде сайгарлыкчы чоруктуң субъектизинге ону дамчыдар)»;

8) 8.12 пунктуда «7» чурагайны «5» деп чурагай-биле солуур;

9) 9.1 пунктуга дараазында утккалыг абзацты немээр:

«Күрүне деткимчезин алган үеден эгелээш үш чылдан эвээш эвес хуусаада сайгарлыкчы чоруктуң субъектизи Дугуржулгада кирип турар албан күүседир пунктуларда көрдүнген хүлээлгелерни күүседир: ук төлевилелдиң хереглели-биле немелде ажылчын олуттарны тургузар, республика девискээринде тургустунган амыдырал-чурттаарының кудуку хемчээлинден эвээш эвес деңнел-биле ажылдакчыларның шалың төлевирин ханадырар.»

2. Бо доктаалдың 1 пунктузунуң 2, 3, 5, 6, 7 иштики пунктулары 2013 чылдың январь 1-ден эгелеп күштүг.

3. Бо доктаалды «Тувинская правда» болгаш «Шын» солуннарга парлаар.

Тыва Республиканың Чазааның Даргазының бирги оралакчызы М. КОЗЛОВ.

«Тыва Республиканың Эрзин кожуун» муниципалдыг районнуң девискээринде көдээ ажыл-агыйынга ажыглаар категориялыг черлерни тудуг ажылдарынга болгаш кадыг бок аймааның девискээринге ажыглаары-биле үлетпүр болгаш өске-даа тускай сорулгаларга ажыглаар черлер деп категорияже шилчидериниң дугайында

2013 чылдың февраль 6 № 65 Кызыл хоорай

Россия Федерациязының 2004 чылдың декабрь 21-де «Черлерни болгаш чер участоктарын бир категориядан өске категорияже шилчидериниң дугайында» № 172-ФХ-ниң Федералдыг хоойлуну, Россия Федерациязының Чер кодекизиниң 8 кезээниң 1 чүүлүн удуртулга болдургаш, «Тыва Республиканың Эрзин кожуун» муниципалдыг район чагыргазының киирген дилээ-биле көдээ ажыл-агыйынга ажыглаар категориялыг черлерни тудуг ажылдарынга болгаш кадыг бок аймааның девискээринге ажыглаары-биле үлетпүр болгаш өске-даа тускай сорулгаларга ажыглаар черлерже шилчидип бээриниң дугайында материалдарын өөренип көрбүшаан, Тыва Республиканың Чазааның **доктаадыры болза:**

1. Тыва Республиканың Эрзин кожууннуң Булуң-Бажы суурдан мурнуу-барыын талаже 1,5 км черде 40000 дөрбелчин метр шөлдүг, 17:16:0402001:181 кадастр дугаарлыг көдээ ажыл-агыйынга ажыглаар категориялыг чер участогун тудуг ажылдарынга болгаш кадыг бок төгер девискээрге ажыглаары-биле үлетпүр болгаш өске-даа тускай сорулгаларга ажыглаар черлер деп категорияже шилчидер.

2. Күрүне бүрүткели, кадастр болгаш картографияның федералдыг албанының Тыва Республика талазы-биле эргелелинче шимчевес өнчүнүң күрүне кадастрының документилеринге өскерилгелер киирери-биле бо доктаалдың хоолгазын дамчыдар.

3. Бо доктаалды «Тувинская пр[...] болгаш «Шын» солуннарга парлаар.

4. Бо доктаалдың күүселдезиниң [...] дазын Тыва Республиканың Чер болга[...] хамаарылгаларының яамызынга дагз[...]

Тыва Республиканың Чазааның [...] газының бирги оралакчызы М. КОЗ[...]

Тыва Республиканың Чазааның 2013 чылдың февраль [...] №65 доктаалынга капсырылга

«Тыва Республиканың Эрзин кожуун» муниципалдыг районну[...] девискээринге тудуг ажылдарынга болгаш кадыг бок төгер деви[...] кээрге ажыглаары-биле «Эрзин кожууннуң Сарыг-Булуң сумузу[...] көдээ чурттакчылыг чагырга чериниң берип турары чер участо[...]нуң ТАЙЫЛБЫРЫ

Черниң ажыглакчызы азы арендатор	Кадастр дугаары, шөлү	Чер участогунуң категориязын өскертип турарының чылдагааны база сорулгазы	Шилчиттинип турар черниң оон категориязы	Чер участогунуң [...] участогунуң [...] чери болгаш [...]гаары
«Эрзин кожууннуң Сарыг-Булуң сумузу» көдээ чурттакчылыг чагырга	17:16:0402001:181 40000 кв.м	тудуг ажылдарынга болгаш кадыг бок төгер девискээрге	Үлетпүр болгаш өске-даа тускай сорулгаларга ажыглаар черлер	Тыва Респ[...] Эрзин кожуун, [...]рыг-Булун [...] мурнуу-барыын [...]лаже 1,5 км-де [...]

Тыва Республиканың Эрзин кожууннуң Эрзин суурдан му[...]нуу-барыын чүгүнде 1,5 км черде көдээ ажыл-агыйынга ажыглаар категориялыг черлерни тудуг ажылдарынга болгаш кадыг бок аймааның девискээринге ажыглаары-би[...] үлетпүр болгаш өске-даа тускай сорулгаларга ажыглаар че[...]лер деп категорияже шилчидериниң дугайында

2013 чылдың январь 17 № 15 Кызыл хоорай

Россия Федерациязының 2004 чылдың декабрь 21-де «Черлерни болгаш чер участоктарын бир категориядан өске категорияже шилчидериниң дугайында» № 172-ФХ-ниң Федералдыг хоойлунуң 15 кезээниң 2 кезээн, Россия Федерациязының Чер кодекизиниң 8 кезээниң 1 чүүлүн удуртулга болдургаш, Эрзин кожуун чагыргазының киирген дилээ-биле көдээ ажыл-агыйынга ажыглаар категориялыг черлерни тудуг ажылдарынга болгаш кадыг бок аймааның девискээринге ажыглаары-биле үлетпүр болгаш өске-даа тускай сорулгаларга ажыглаар черлерже шилчидип бээриниң дугайында материалдарын өөренип көрбүшаан, Тыва Республиканың Чазааның **доктаадыры болза:**

1. Тыва Республиканың Эрзин кожууннуң Эрзин суурдан мурнуу-барыын та[...] 1,5 км черде 59998 дөрбелчин метр ш[...] 17:16:0302001:259 кадастр дугаарлыг [...] ажыл-агыйынга ажыглаар категориялыг [...] участогун (капсырылга езугаар) тудуг а[...]дарынга болгаш кадыг бок төгер девис[...]ге ажыглаары-биле үлетпүр болгаш өс[...] тускай сорулгаларга ажыглаар черле[...] категорияже шилчидер.

2. Бо доктаалды «Тувинская прав[...] болгаш «Шын» солуннарга парлаар.

3. Бо доктаалдың күүселдезиниң хы[...]дазын Тыва Республиканың Чер болгаш [...] хамаарылгаларының яамызынга дагзыр.

Тыва Республиканың Башты[...] Чазааның Даргазы Ш. КАРА-О[...]

Тыва Республиканың Чазааның 2013 чылдың январь 1[...] №15 доктаалынга капсырылга

Тыва Республиканың Эрзин кожуун чагыргазының туду[...] ажылдарынга болгаш кадыг бок төгер девискээрге ажыгла[...]ры-биле берип турары чер участогунуң ТАЙЫЛБЫРЫ

Черниң ажыглакчызы азы арендатор	Кадастр дугаары, шөлү	Чер участогунуң категориязын өскертип турарының чылдагааны база сорулгазы	Шилчиттинип турар черниң оон категориязы	Чер участо[...] чер участо[...] турар чери [...]гаш кызыга[...]
«Тыва Республиканың Эрзин кожууннуң Эрзин сумузу» көдээ чурттакчылыг чагырга чери	17:16:0302001:259 59998 кв.м	тудуг ажылдарынга болгаш кадыг бок төгер девискээрге	Үлетпүр болгаш өске-даа тускай сорулгаларга ажыглаар черлер	Тыва Рес[...]лика, Э[...] кожуун, Э[...] суурдан [...] нуу-барыын [...] лаже 1,5 км[...]

Тыва Республиканың Эрзин кожууннуң Эрзин суурдан мур[...]нуу-барыын чүгүнде 2,1 км черде көдээ ажыл-агыйынга ажыглаар категориялыг черлерни өлген мал сегин хөөрү[...] болгаш ооң тудуунга ажыглаары-биле үлетпүр болгаш өске-даа тускай сорулгаларга ажыглаар черлер деп категорияже шилчидериниң дугайында

2013 чылдың январь 17 № 16 Кызыл хоорай

Россия Федерациязының 2004 чылдың декабрь 21-де «Черлерни болгаш чер участоктарын бир категориядан өске категорияже шилчидериниң дугайында» № 172-ФХ-ниң Федералдыг хоойлунуң 15 кезээниң 2 кезээн, Россия Федерациязының Чер кодекизиниң 8 кезээниң 1 чүүлүн удуртулга болдургаш, Эрзин кожуун чагыргазының киирген дилээ-биле көдээ ажыл-агыйынга ажыглаар категориялыг черлерни үлетпүр болгаш өске-даа тускай сорулгаларга ажыглаар черлерже шилчидип бээриниң дугайында материалдарын өөренип көрбүшаан, Тыва Республиканың Чазааның **доктаадыры болза:**

1. Тыва Республиканың Эрзин кож[...]нуң Эрзин суурдан мурнуу-барыын та[...] 2,1 км черде 600 дөрбелчин метр шө[...] 17:16:0302001:260 кадастр дугаарлыг к[...] ажыл-агыйынга ажыглаар категориялыг [...] участогун (капсырылга езугаар) үле[...] болгаш өске-даа тускай сорулгаларга а[...]лаар черлер деп категорияже шилчидер.

2. Бо доктаалды «Тувинская правда» б[...]гаш «Шын» солуннарга парлаар.

3. Бо доктаалдың күүселдезиниң хы[...]дазын Тыва Республиканың Чер болгаш [...] хамаарылгаларының яамызынга дагзыр.

Тыва Республиканың Баштың[...] Чазааның Даргазы Ш. КАРА-О[...]

Тыва Республиканың Чазааның 2013 чылдың январь 17-де №15 доктаалынга капсырылга

Республиканың Эрзин кожуун чагыргазының тудуг ажылда-а болгаш кадыг бок төгер девискээрге ажыглаары-биле берип турары чер участогунуң ТАЙЫЛБЫРЫ

ажыг- азы ор	Кадастр дугаары, шөлү	Чер участогунуң категориязын өскертип турарының чылдагааны база сорулгазы	Шилчиттинип турар черниң оон категориязы	Чер участогунуң чер участогунуң турар чери болгаш кызыгаары
Респуб- Эр- кууннуң ы	17:16:0302001:260 600 кв.м	өлген мал сегин хөөрүнге болгаш ооң тудуунга ажыглаары-биле	Үлетпүр болгаш өске-даа тускай сорулгаларга ажыглаар черлер	Тыва Республика, Эрзин кожуун, Эрзин суурдан мурнуу-барыын талаже 2,1 км-де

ыва Республиканың Кызыл кожуун» муниципалдыг оннуң девискээринде көдээ ажыл-агыйынга ажыглаар егориялыг черлерни үлетпүр болгаш өске-даа тускай сорулгаларга ажыглаар черлер деп категорияже шилчидериниң дугайында

2013 чылдың январь 21 № 30 Кызыл хоорай

Федерациязының 2004 чыл-
абрь 21-де «Черлерни болгаш
октарын бир категориядан өске
же шилчидериниң дугайында»
ФХ-ниң Федералдыг хоойлузун
болдургаш, Кызыл кожуун чагыр-
киирген дилээ-биле көдээ ажыл-
ажыглаар категориялыг черлерни
лгаш өске-даа тускай сорулгалар-
ар черлерже шилчидип бээриниң
материалдарын өөренип көрбү-
а Республиканың Чазааның **док-**
болза:
ва Республикада селекция-үре-
агыйының төвү» объектиниң ту-
ынга дараазында адресте: Тыва
, Кызыл кожуун, Кызыл – Ак-
втооруктуң 15-ки километринде
солагай талазында 350 метрде

(капсырылга езугаар) 75348 дөрбелчин метр шөлдүг 17:05:1553001:5 кадастр дугаарлыг көдээ ажыл-агыйынга ажыглаар категориялыг черлерни үлетпүр болгаш өске-даа тускай сорулгаларга ажыглаар черлерже шилчидип бээр.

2. Күрүне бүрүткели, кадастр болгаш картографияның федералдыг албанының Тыва Республика талазы-биле эргелелинче шимчевес өнчүнүң күрүне кадастрының документилеринге өскерилгелер киирери-биле бо доктаалдың хоолгазын дамчыдар.

3. Бо доктаалды «Тувинская правда» болгаш «Шын» солуннарга парлаар.

4. Бо доктаалдың күүселдезиниң хыналдазын Тыва Республиканың Чер болгаш өнчү хамаарылгаларының яамызынга дагзыр.

Тыва Республиканың Баштыңы — Чазааның Даргазы Ш. КАРА-ООЛ.

Тыва Республиканың Чазааның 2013 чылдың январь 21-де №30 доктаалынга капсырылга

еспубликаның Кызыл кожуун» муниципалдыг районнуң девискээринге «Тыва Республикада селекция-үрезин ыйының төвү» объектиниң тудуун тударынга «Тыва Республиканың күрүнениң бюджет албан чери «Капитал тудуг ргелелинге дамчыдып берип турары чер участогунуң ТАЙЫЛБЫРЫ

Кадастр дугаары, шөлү	Чер участогунуң категориязын өскертип турарының чылдагааны база сорулгазы	Шилчиттинип турар черниң оон категориязы	Чер участогунуң чер участогунуң турар чери болгаш кызыгаары
17:05:1553001:5 75348 кв.м	«Тыва Республикада селекция-үрезин ажыл-агыйының төвү» объектиниң тудуунга	Үлетпүр болгаш өске-даа тускай сорулгаларга ажыглаар черлер	Тыва Республика, Кызыл кожуун, Кызыл – Ак-Довурак автооруктуң 15-ки километринде автоорукта солагай талазында 350 метр черде

еспубликаның Таңды кожуун» муниципалдыг район-вискээринде көдээ ажыл-агыйынга ажыглаар категоыг черлерни үлетпүр болгаш өске-даа тускай сорула ажыглаар черлер деп категорияже шилчидериниң дугайында

2012 чылдың ноябрь 29 № 656 Кызыл хоорай

Федерациязының 2004 чылдың
де «Черлерни болгаш чер учас-
р категориядан өске категория-
иниң дугайында» № 172-ФХ-ниң
хоойлузун, Россия Федерация-
одекизиниң 8 чүүлүнүң 1 кезээн
лдургаш, «Межегей хөмүр-даш»
омпаниязы» кызыгаарлаттынган
ыг ниитилелдиң киирген дилээ-
ажыл-агыйынга ажыглаар кате-
лерни үлетпүр болгаш өске-даа
лгаларга ажыглаар черлерже
эриниң дугайында материалда-
көрбүшаан, Тыва Республика-
ың **доктаадыры болза:**
еспубликаның Кызыл кожууннуң
рже А-162 автоорук дургаар
агның чоогунда Элегес хемниң
акы эрии база Элегес хемниң
ежегей хемниң оң талакы эрии-
каны-биле Онгар-Хову деп чер-
82587 дөрбелчин метр шөлдүг,
0:190 кадастр дугаарлыг көдээ
га ажыглаар категориялыг чер

участогун (1 дугаар капсырылга езугаар);

– Тыва Республика Таңды кожуун, Межегейниң чер тывыжы, Онгар-Хову деп чер, Межегей хемниң куду агымының оң талакы эриктеринде 1307000 дөрбелчин метр шөлдүг, 17:10:0000000:189 кадарстр дугаарлыг черни (2 дугаар капсырылга езугаар) үлетпүр болгаш өске-даа тускай сорулгаларга ажыглаар черлер деп категорияже шилчидер.

2. Күрүне бүрүткели, кадастр болгаш картографияның федералдыг албанының Тыва Республика талазы-биле эргелелинче шимчевес өнчүнүң күрүне кадастрының документилеринге өскерилгелер киирери-биле бо доктаалдың хоолгазын дамчыдар.

3. Бо доктаалды «Тувинская правда» болгаш «Шын» солуннарга парлаар.

4. Бо доктаалдың күүселдезиниң хыналдазын Тыва Республиканың Чер болгаш өнчү хамаарылгаларының яамызынга дагзыр.

Тыва Республиканың Чазааның Даргазының бирги оралакчызы М. КОЗЛОВ.

Тыва Республиканың Чазааның 2012 чылдың ноябрь 29-та №656 доктаалынга капсырылга № 2

«Тыва Республиканың Кызыл кожуун» муниципалдыг районнуң девискээринге линейлиг объект тудуун тударынга «Межегей хөмүр-даш» хөмүр-даш компаниязы» кызыгаарлаттынган харыысалгалыг ниитилелге дамчыдып берип турары чер участогунуң ТАЙЫЛБЫРЫ

Черниң ажыглакчызы азы арендатор	Кадастр дугаары, шөлү	Чер участогунуң категориязын өскертип турарының чылдагааны база сорулгазы	Шилчиттинип турар черниң оон категориязы	Чер участогунуң чер участогунуң турар чери болгаш кызыгаары
«Межегей хөмүр-даш» хөмүр-даш компаниязы» кызыгаарлаттынган харыысалгалыг ниитилел	17:05:0000000:190 1682587 кв.м.	Линейлиг объект тудуунга (ВЛ-110 кВ)	Үлетпүр болгаш өске-даа тускай сорулгаларга ажыглаар черлер	Тыва Республика, Таңды кожууун, Межегейниң чер тывыжы, Онгар-Хову деп чер, Межегей хемниң куду агымының оң талакы эриктери

«Тыва Республиканың Чөөн-Хемчик кожуун» муниципалдыг районнуң девискээринде көдээ ажыл-агыйынга ажыглаар категориялыг черлерни үлетпүр болгаш өске-даа тускай сорулгаларга ажыглаар черлер деп категорияже шилчидериниң дугайында

2013 чылдың февраль 6 № 63 Кызыл хоорай

Россия Федерациязының 2004 чылдың декабрь 21-де «Черлерни болгаш чер участоктарын бир категориядан өске категорияже шилчидериниң дугайында» №172-ФХ-ниң Федералдыг хоойлузун, Россия Федерациязының Чер кодекизиниң 8 чүүлүнүң 1 кезээн удуртулга болдургаш, «Тываның даг-руда компаниязы» кызыгаарлаттынган харыысалгалыг ниитилелдиң киирген дилээ-биле көдээ ажыл-агыйынга ажыглаар категориялыг черлерни үлетпүр болгаш өске-даа тускай сорулгаларга ажыглаар черлерже шилчидип бээриниң дугайында материалдарын өөренип көрбүшаан, Тыва Республиканың Чазааның **доктаадыры болза:**

1. Тыва Республиканың Чөөн-Хемчик кожуундан 60006 дөрбелчин метр шөлдүг, 17:03:1601005:86 кадастр дугаарлыг көдээ ажыл-агыйынга ажыглаар категориялыг чер участогун үлетпүр болгаш даг ажылдарын моон-даа соңгаар хөгжүдер тускай угланыышкынныг өске-даа тускай сорулгаларга ажыглаар черлер деп категорияже шилчидер.

2. Күрүне бүрүткели, кадастр болгаш картографияның федералдыг албанының Тыва Республика талазы-биле эргелелинче шимчевес өнчүнүң күрүне кадастрының документилеринге өскерилгелер киирери-биле бо доктаалдың хоолгазын дамчыдар.

3. Бо доктаалды «Тувинская правда» болгаш «Шын» солуннарга парлаар.

4. Бо доктаалдың күүселдезиниң хыналдазын Тыва Республиканың Чер болгаш өнчү хамаарылгаларының яамызынга дагзыр.

Тыва Республиканың Чазааның Даргазының бирги оралакчызы М. КОЗЛОВ.

Тыва Республиканың Чазааның 2013 чылдың февраль 6-да №63 доктаалынга капсырылга

«Тыва Республиканың Чөөн-Хемчик кожуун» муниципалдыг районнуң девискээринге «Тываның даг-руда компаниязы» кызыгаарлаттынган харыысалгалыг ниитилелге дамчыдып берип турары чер участогунуң ТАЙЫЛБЫРЫ

Черниң ажыглакчызы азы арендатор	Кадастр дугаары, шөлү	Чер участогунуң категориязын өскертип турарының чылдагааны база сорулгазы	Шилчиттинип турар черниң оон категориязы	Чер участогунуң чер участогунуң турар чери болгаш кызыгаары
Тываның даг-руда компаниязы» кызыгаарлаттынган харыысалгалыг ниитилел	17:03:1602005:86 60006 кв.м.	Даг ажылдарын хөгжүдеринге	Үлетпүр болгаш өске-даа тускай сорулгаларга ажыглаар черлер	Тыва Республика, Чөөн-Хемчик кожуун, 86, 49,48,85 база 87,88,89,90,22,63 булуңнарда точкаларлыг барыын участок

«Тыва Республиканың Чөөн-Хемчик кожуун» муниципалдыг районнуң девискээринде көдээ ажыл-агыйынга ажыглаар категориялыг черлерни үлетпүр болгаш өске-даа тускай сорулгаларга ажыглаар черлер деп категорияже шилчидериниң дугайында

2013 чылдың февраль 6 № 64 Кызыл хоорай

Россия Федерациязының 2004 чылдың декабрь 21-де «Черлерни болгаш чер участоктарын бир категориядан өске категорияже шилчидериниң дугайында» № 172-ФХ-ниң Федералдыг хоойлузун, Россия Федерациязының Чер кодекизиниң 8 чүүлүнүң 1 кезээн удуртулга болдургаш, «Тываның даг-руда компаниязы» кызыгаарлаттынган харыысалгалыг ниитилелдиң киирген дилээ-биле көдээ ажыл-агыйынга ажыглаар категориялыг черлерни үлетпүр болгаш өске-даа тускай сорулгаларга ажыглаар черлерже шилчидип бээриниң дугайында материалдарын өөренип көрбүшаан, Тыва Республиканың Чазааның **доктаадыры болза:**

1. Тыва Республиканың Чөөн-Хемчик кожуунда Ак-Довурак – Кызыл угланыышкынныг А-162 автотрассаның 98-99 километринде «Бора-Хол» деп черде 25000 дөрбелчин метр шөлдүг, 17:03:1602004:24 кадастр дугаарлыг көдээ ажыл-агыйынга ажыглаар категориялыг чер участогун уургайның суун төгери-биле үлетпүр болгаш өске-даа тускай сорулгаларга ажыглаар черлер деп категорияже шилчидер.

2. Күрүне бүрүткели, кадастр болгаш картографияның федералдыг албанының Тыва Республика талазы-биле эргелелинче шимчевес өнчүнүң күрүне кадастрының документилеринге өскерилгелер киирери-биле бо доктаалдың хоолгазын дамчыдар.

3. Бо доктаалды «Тувинская правда» болгаш «Шын» солуннарга парлаар.

4. Бо доктаалдың күүселдезиниң хыналдазын Тыва Республиканың Чер болгаш өнчү хамаарылгаларының яамызынга дагзыр.

Тыва Республиканың Чазааның Даргазының бирги оралакчызы М. КОЗЛОВ.

Тыва Республиканың Чазааның 2013 чылдың февраль 6-да №64 доктаалынга капсырылга

«Тыва Республиканың Чөөн-Хемчик кожуун» муниципалдыг районнуң девискээринге «Тываның даг-руда компаниязы» кызыгаарлаттынган харыысалгалыг ниитилелге дамчыдып берип турары чер участогунуң ТАЙЫЛБЫРЫ

Черниң ажыглакчызы азы арендатор	Кадастр дугаары, шөлү	Чер участогунуң категориязын өскертип турарының чылдагааны база сорулгазы	Шилчиттинип турар черниң оон категориязы	Чер участогунуң чер участогунуң турар чери болгаш кызыгаары
Тываның даг-руда компаниязы» кызыгаарлаттынган харыысалгалыг ниитилел	17:03:1602004:24 25000 кв.м.	уургайның суун төгеринге	Үлетпүр болгаш өске-даа тускай сорулгаларга ажыглаар черлер	Тыва Республика, Чөөн-Хемчик кожуун, Ак-Довурак-Кызыл угланыышкынныг А-162 автотрассаның 98-99 километринде «Бора-Хол» деп чер

«Тыва Республиканың Чөөн-Хемчик кожуун» муниципалдыг районнуң девискээринде көдээ ажыл-агыйынга ажыглаар категориялыг черлерни үлетпүр болгаш өске-даа тускай сорулгаларга ажыглаар черлер деп категорияже шилчидериниң дугайында

2012 чылдың декабрь 19 № 708 Кызыл хоорай

Россия Федерациязының 2004 чылдың декабрь 21-де «Черлерни болгаш чер участоктарын бир категориядан өске категорияже шилчидериниң дугайында» № 172-ФХ-ниң Федералдыг хоойлузун, Россия Федерациязының Чер кодекизиниң 8 чүүлүнүң 1 кезээн удуртулга болдургаш, «Чаңгыс аай энергетика системазы федералдыг четки компаниязы» ажык акционерлиг ниитилели — «ЧЭС ФЧК» ААН-ниң филиалы — Сибирьниң магистраль энергетика четкизи ААН-ниң киирген дилээ-биле көдээ ажыл-агыйынга ажыглаар категориялыг черлерни үлетпүр болгаш өске-даа тускай сорулгаларга ажыглаар черлерже шилчидип бээриниң дугайында материалдарын өөренип көрбүшаан, Тыва Республиканың Чазааның **доктаадыры болза:**

1. Тыва Республиканың Чөөн-Хемчик кожууннуң Хайыракан суурдан соңгу талакы 500 метрде черде 39687 дөрбелчин метр шөлдүг, 17:03:0502001:187 кадастр дугаарлыг көдээ ажыл-агыйынга ажыглаар категориялыг чер участогунга «Чадаана» ПС 220 кВ-ни улгаттырып, аңаа немей дериг-херекселдер салыры-биле тудуг ажылдары чорударынга үлетпүр болгаш өске-даа тускай сорулгаларга ажыглаар черлер деп категорияже шилчидер.

2. Күрүне бүрүткели, кадастр болгаш картографияның федералдыг албанының Тыва Республика талазы-биле эргелелинче шимчевес өнчүнүң күрүне кадастрының документилеринге өскерилгелер киирери-биле бо доктаалдың хоолгазын дамчыдар.

3. Бо доктаалды «Тувинская правда» болгаш «Шын» солуннарга парлаар.

4. Бо доктаалдың күүселдезиниң хыналдазын Тыва Республиканың Чер болгаш өнчү хамаарылгаларының яамызынга дагзыр.

Тыва Республиканың Чазааның Даргазының бирги оралакчызы М. КОЗЛОВ.

Тыва Республиканың Чазааның 2012 чылдың декабрь 19-та №708 доктаалынга капсырылга

«Тыва Республиканың Чөөн-Хемчик кожуун» муниципалдыг районнуң девискээринге «Чаңгыс аай энергетика системазы федералдыг четки компаниязы» ажык акционерлиг ниитилели — «ЧЭС ФЧК» ААН-ниң филиалы — Сибирьниң магистраль энергетика четкизи ААН-га «Чадаана» ПС 220 кВ-ни улгаттырып, аңаа немей дериг-херекселдер салыры-биле тудуг ажылдары чорударынга дамчыдып берип турары чер участогунуң ТАЙЫЛБЫРЫ

Черниң ажыглакчызы азы арендатор	Кадастр дугаары, шөлү	Чер участогунуң категориязын өскертип турарының чылдагааны база сорулгазы	Шилчиттинип турар черниң оон категориязы	Чер участогунуң чер участогунуң турар чери болгаш кызыгаары
«Чаңгыс аай энергетика системазы федералдыг четки компаниязы» ажык акционерлиг ниитилели	17:03:0502001:187 39687 кв.м.	Чадаана» ПС 220 кВ-ни улгаттырып, аңаа немей дериг-херекселдер салыры-биле тудуг ажылдары	Үлетпүр болгаш өске-даа тускай сорулгаларга ажыглаар черлер	Тыва Республика, Чөөн-Хемчик кожуун, Хайыракан суурдан соңгу талаже 500 метр чер

2013 чылда чуртталга-бажың болгаш коммунал ачы-дуза төлевирлериниң республика стандарттарының дугайында

2013 чылдың январь 30 №40 Кызыл хоорай

Россия Федерациязының Чуртталга кодекизиниң 159-ку статьязынга, 2011 чылдың декабрь 21-де № 31077 «2012–2014 чылдарда чуртталга-бажың болгаш коммунал ачы-дуза төлевирлериниң федералдыг стандарттарының дугайында» Россия Федерациязының Чазааның доктаалынга дүүштүр болгаш республика бюджединден Тыва Республиканың муниципалдыг бюджеттерге үндүрүп берип турар бюджеттер аразында трансферттерниң хемчээлин тодарадыр сорулга-биле Тыва Республиканың Чазааның **доктаадыры болза:**

1. 2013 чылда чуртталга-бажың болгаш коммунал ачы-дуза төлевириниң республика стандарттарын доктаадыр;

хамаатыларның төлевирлериниң республика стандартының деңнели оран-бажыңнарны эки байдалга тударынга база септээринге болгаш коммунал ачы-дузазынга үндүрген экономиктиг үндезинниг чарыгдалдарның 100 хуу хемчээли боор.

чуртталга-бажыңнар болгаш коммунал ачы-дуза төлевирлеринге хамаатыларның боттарының чарыгдалдарының эң бедик үлүүнүң республика стандарты өг-бүлениң нийти орулгаларының 22 хуу хемчээли боор.

2. Оран-бажыңның 1 дөрбелчин метринге онаалтыр чуртталга-коммунал ачы-дузазын айда чедиргениниң болгаш нийти чуртталга шөлүнүң 1 дөрбелчин метринге онаалтыр оран-бажыңның айда капитал септелгезиниң эң бедик өртектериниң стандарттарының капсырылгазын Тыва Республиканың муниципалдыг тургузуглар аайы-биле доктаадыр.

3. Бо доктаал ону албан-езузу-биле парлаан соонда 10 хонук эрткенде күштүг боор.

4. 2011 чылдың декабрь 30-де № 796 «2012 чылда чуртталга-бажың болгаш коммунал ачы-дуза төлевирлериниң республика стандарттарының дугайында» Тыва Республиканың Чазааның доктаалын бо доктаал күштүг болгужеге чедир ажыглаар.

5. 2011 чылдың декабрь 30-де № 796 «2012 чылда чуртталга-бажың болгаш коммунал ачы-дуза төлевирлериниң республика стандартарының дугайында» Тыва Республиканың Чазааның доктаалын бо доктаал күштүг болган хүнден күш чок деп санаар.

6. Бо доктаалды «Тувинская пр… болгаш «Шын» солуннарга парлаар.

Тыва Республиканың Чазаан… газының бирги оралакчызы М. КОЗ…

Тыва Республиканың Чазааның доктаалы-биле бадыл… 2013 чылдың январь 30 № 40

Нийти чуртталга шөлүнүң 1 дөрбелчин метринге онаалтыр ай… чуртталга-бажың-коммунал ачы-дуза төлевириниң болгаш нии… чуртталга шөлүнүң 1 дөрбелчин метринге онаалтыр оран-бажы… ның айда капитал септелгезиниң төлевириниң эң бедик өртек… риниң Тыва Республиканың муниципалдыг тургузуглар аайы-б… РЕСПУБЛИКА СТАНДАРТТАРЫ

Муниципалдыг тургузугларның аттары	Чуртталга-бажың-коммунал ачы-дузазының өртектериниң стандарты, хөй квартиралыг бажыңнарга аңгы	Хууда оран-бажың фондузунуң чуртталга бажыңнарының чуртталга-бажың-коммунал ачы-дузазының өртектериниң стандарты	Оран-ба… фондузун… питал сеп… зиниң өрте…
Бай-Тайга кожуун	-	45,39	1,13
Барыын-Хемчик кожуун	70,01	45,89	1,25
Чөөн-Хемчик кожуун	-	44,41	3,16
Каа-Хем кожуун	68,98	48,43	3,69
Кызыл кожуун	90,07	47,98	4,70
Мөңгүн-Тайга кожуун	-	46,84	2,35
Өвүр кожуун	-	44,41	-
Бии-Хем кожуун	85,29	49,68	4,74
Сүт-Хөл кожуун	-	44,41	0,63
Таңды кожуун	75,70	47,91	0,63
Тес-Хем кожуун	-	44,41	0,47
Тере-Хөл кожуун	-	57,85	-
Тожу кожуун	-	57,85	1,98
Улуг-Хем кожуун	78,84	47,29	5,76
Эрзин кожуун	-	45,70	0,87
Чаа-Хөл кожуун	62,85	44,96	0,87
Чеди-Хөл кожуун	70,56	46,31	5,52
Кызыл хоорай	97,70	48,36	5,76
Ак-Довурак хоорай	88,87	47,67	5,76

Тыва Республикага бустур четкен чуртталга фондузундан хама… ларны 2013-2015 чылдарда көжүрериниң талазы-биле республи… ның адрестиг программазын бадылаарының дугайында

2012 чылдың ноябрь 30 №667 Кызыл хоорай

2007 чылдың июль 21-де «Чуртталга-коммунал ажыл-агыйны чаартырынга деткимче көргүзер фондунуң дугайында» №185-ФХ Федералдыг хоойлуга дүүштүр, а ол ышкаш республика девискээринге бустур четкен чуртталга фондузун тургуспас сорулга-биле Тыва Республиканың Чазааның **доктаадыры болза:**

1. Тыва Республикага бустур четкен чуртталга фондузундан хамаатыларны 2013-2015 чылдарда көжүрериниң талазы-биле рес… ликаның адрестиг программазын бады…

2. Бо доктаалдың күүселдезинге … трольду Тыва Республиканың Тудуг бо… коммунал ажыл-агыйны чаартырының … зынга дагзыр.

3. Бо доктаалды «Тувинская пра… болгаш «Шын» солуннарга парлаар.

Тыва Республиканың Чазааның Д… газының бирги оралакчызы М. КОЗЛ…

2012 чылдың ноябрь 30-де Тыва Республиканың Чаза… №667 доктаалы-биле бадылаттынган

Тыва Республикага бустур четкен чуртталга фондузундан хамаа… ларны 2013-2015 чылдарда көжүрериниң талазы-биле РЕСПУБЛИКАНЫҢ АДРЕСТИГ ПРОГРАММАЗЫ

Тыва Республикага бустур четкен чуртталга фондузундан хамаатыларны 2013-2015 чыл… да көжүрериниң талазы-биле республиканың адрестиг программазының

ПАСПОРТУ

Программманың ады — Тыва Республикага бустур четкен чуртталга фондузундан хамаатыларны 2013-2015 чылдарда көжүрериниң талазы-биле республиканың адрестиг программазы (моон ыңай—Программа дээр)

Программаны ажылдап кылырының үндезини — 2007 чылдың июль 21-де «Чуртталга-коммунал ажыл-агыйны чаартырынга деткимче көргүзер фондунуң дугайында» №185-ФХ Федералдыг хоойлу

Программаның күрүне чагыкчызы—Тыва Республиканың төлээлеткен органы—Тыва Республиканың Тудуг болгаш коммунал ажыл-агыйны чаартырының яамызы

Программаның кол ажылдап кылыкчызы— Тыва Республиканың Тудуг болгаш коммунал ажыл-агыйын чаартырының яамызы

Программаның сорулгалары болгаш кылыр чүүлдери—Программаның кол-кол сорулгалары: хамаатыларның чурттаарынга айыыл чок болгаш таарымчалыг байдалдарны тургузар сорулга-биле бустур четкен чуртталга фондузундан оларны көжүрери; бустур четкен чуртталга фондузундан хамаатыларны көжүрериниң айтырыынга адрестиг байдалды тургузары; Тыва Республиканың девискээринге чуртталга тудуунуң хемчээлин улгаттырары;

Программаның кол-кол кылыр чүүлдери: бустур четкен чуртталга фондузундан хамаатыларны көжүрериниң аргаларын тодарадыры; бустур четкен чуртталга фондузундан көжүрер хамаатыларны чурт… шөлү-биле хандырарынга саң-хөө курла… ларын хевирлеп тургузары; күрүне к… рациязы—чуртталга-коммунал ажыл-а… чаартырынга идиг бээр фондунуң (моо… гаар—Фонд дээр) акша-хөреңгизиниң … ли-биле саң-хөө деткимчезин хаара ту… көжер хамаатыларга чуртталга оран-са… тыпсырының аргаларын ажылдап кылы…

Программаның кол-кол көргүзүгле… Программаны күүсеткениниң түңнел… көжүртүнген хамаатыларның саны; чур… чыларын Программага дүүштүр көж… ужурлуг, бустур четкен деп санаттынга… квартиралыг бажыңнарның саны; Прог… мага дүүштүр улус көжүрер оран-сав… ның саны болгаш шөлү

Программаны күүседириниң … зы—2013-2015 чылдар

Программаның күүседикчилери—… Республиканың Тудуг болгаш ком… ажыл-агыйын чаартырының яамызы, «… Республиканың Кызыл хоорай окр… «Чөөн-Хемчик кожууннуң Чадаана хоо… «Кызыл кожууннуң Каа-Хем суур», «… кожууннуң Бай-Хаак сумузу» тус чер … башкарылга органнары

Программаны акшаландырарының … чээли болгаш дөстери—Программаны а… ландырарының дөстери болза: чурт… коммунал ажыл-агыйын чаартырынга … бээр фонд; Тыва Республиканың респуб… бюджеди.

Программаны бүгү дөстерден акшалан-
арының нити хемчээли 422328750 рубль
р, ооң иштинде: 2013 чылда–120512220
2014 чылда–170310055 руб; 2015 чыл-
31506475 руб.
Фондунуң акша-хөреңгизиниң күсели-би-
Программаны акшаландырарының үлүү
дыг болур: 2013 чылда–94686451 руб;
чылда–133812610 руб; 2015 чылда
24637 руб.
Тыва Республиканың бюджединиң үлүү:
чылда–25825769 руб; 2014 чылда –
7445 руб; 2015 чылда 28181838 руб.
ус чер бюджединиң үлүү: 2013 чылда–
; 2014 чылда–0 руб; 2015 чылда–0 руб.
рограмманы күүсеткен соонда чедип
нар түңнелдер–Программаны күүсетке-
түңнелинде чедип алдынар чүүлдер:
чылда: Тыва Республикага ниитизи-би-
010 чылдың январь 1-ге чедир бустур
деп санаткан 4177,2 дөрбелчин метр,
штинде «Тыва Республика Кызыл хоо-
хоорай округунда–3229,3 дөрбелчин
болгаш «Таңды кожууннуң Бай-Хаак
» кедээ черде–747,9 дөрбелчин метр
лга фондузун бузары; бустур четкен
лга фондузундан 271 кижини Тыва
бликага көжүрер, ооң иштинде «Тыва
блика Кызыл хоорай» хоорай окру-
229 кижини, Бай-Хаак сумузу» кедээ
42 кижини көжүрер;
14 чылда Тыва Республикага ниитизи-
010 чылдың январь 1-ге чедир бустур
деп санаткан 5398,1 дөрбелчин метр,
тинде «Тыва Республика Кызыл хоо-
оорай округунда–4057,4 дөрбелчин метр болгаш «Чөөн-Хемчик кожуун Чадаана хоорай» хоорай черге–1340,7 дөрбелчин метр чуртталга фондузун бузары; бустур четкен чуртталга фондузундан 456 кижини Тыва Республикага көжүрер, ооң иштинде «Тыва Республика Кызыл хоорай» хоорай округунга–273 кижини, «Чөөн-Хемчик кожуун Чадаана хоорай» хоорай черге 183 кижини көжүрер;

2015 чылда Тыва Республикага ниитизи-биле 2010 чылдың январь 1-ге чедир бустур четкен деп санаткан 3773,5 дөрбелчин метр, ооң иштинде «Тыва Республика Кызыл хоорай» хоорай округунда–3409,9 дөрбелчин метр болгаш «Кызыл кожууннуң хоорай хевирлиг Каа-Хем суур» хоорай черде 363,6 дөрбелчин метр чуртталга фондузун бузары; бустур четкен чуртталга фондузундан 282 кижини Тыва Республикага көжүрер, ооң иштинде «Тыва Республика Кызыл хоорай» хоорай округунга–226 кижини, «Кызыл кожууннуң хоорай хевирлиг Каа-Хем суур» хоорай черге 56 кижини көжүрер.

Программаның күүселдезинге контрольду организастаарының системазы–отчеттуг үениң соонда үнген айның 5-тиң хүнүнге чедир тус чер бот-башкарылга органнары Программаның күрүне чагыкчызы–Тыва Республиканың Тудуг болгаш коммунал ажыл-агыйны чаартырының яамызынче Программаның күүселдезиниң чоруп турарының дугайында отчетту киирер. Программаның күрүне чагыкчызы айыттынган отчеттарны сайзырадып кылгаш, доктааттынган чурум езугаар фондуже киирер.

Регионнуң ие капиталының дугайында

2012 чылдың ноябрь 26 №647 Кызыл хоорай

1 чылдың октябрь 28-те «Тыва
икага өг-бүлелерниң чамдык кате-
рының социал деткимчезиниң хемче-
ң дугайында» Тыва Республиканың
ДХ-1 Хоойлузун күүседир сорулга-би-
Республиканың Чазааның **доктаа-
олза:**
араазында чүүлдерни бадылаар:
ификат тыпсырының дугайында бил-
кин киирериниң чурумун болгаш ре-гионнуң ие капиталының сертификадын (ооң хоолгазын) тыпсырының чурумун;

регионнуң ие капиталының сертификадының хевир-майыын;

регионнуң ие капиталын тыпсырының чурумун.

2. Бо доктаалды «Тувинская правда» болгаш «Шын» солуннарга парлаар.

Тыва Республиканың Чазааның Даргазының бирги оралакчызы М. КОЗЛОВ.

2012 чылдың ноябрь 26-да Тыва Республиканың Чазааның № 647 доктаалы-биле бадылаттынган

ификат тыпсырының дугайында билдириишкин киирериниң
и регионнуң ие капиталының сертификадын (ооң хоолгазын) тыпсырының дүрүмнери

ертификат тыпсырының дугайында
ишкин киирериниң чурумун болгаш
ң ие капиталының сертификадын
лгазын) (моон соңгаар–сертификат
псырының чурумун бо дүрүм тода-
рар.
ртификат дээрге 2011 чылдың ок-
те «Тыва Республикага өг-бүлелер-
ык категорияларының социал дет-
иң хемчеглериниң дугайында» Тыва
каның №937 ДХ-1 Хоойлузунда
ай–Тыва Республиканың Хоойлузу
рдүнген уругларлыг өг-бүлелерниң
еткимчезиниң немелде хемчеглерин
езин бадыткап турар ат кырында
н документ болур.
ва Республиканың Хоойлузунуң 3
2 кезээнде айыттынган хамаатылар
ай–билдириишкин ээзи дээр) Тыва
каның Хоойлузунуң 3 чүүлүнүң 4
көрдүнген таварылгаларда Тыва
каның Өг-бүле болгаш уруглар хе-
ң талазы-биле агентилелче (моон
ээлеткен орган дээр) сертификат
ле регионнуң ие капиталын алыр
р апарганда регионнуң ие капита-
рының дугайында билдириишкин-
үмнүң №1 капсырылгазын езугаар
үеде бо дүрүмнүң 4 пунктузунда
ан эргежок чугула документилер-
киирер эргелиг.
дириишкинге дараазында докумен-
ошкаш, киирер:
тун азы Россия Федерациязының
дулгазынга дүүштүр бодун бадыт-
документини;
п турар чериниң талазы-биле
нгенин бадыткап турар бүрүткел
органының доктаадып тургускан
зугаар тывыскан документини (бир
дээлер бодун бадыткаан докумен-
эн болза);
үнгени-биле (азырап алганы-биле)
социал деткимчениң немелде хем-
лыр эрге тургустунган чаш уругнуң
едерациязының хамаатызы дээрзин
турар документизин;
ругларның төрүттүнгениниң (азы-
ң) дугайында, ооң иштинде төрүт-
ле (азырап алганы-биле) социал
иң немелде хемчеглерин алыр
стунган херечилелди болгаш (азы) чаштарның төрүттүнгенин бадыткап турар өске-даа документилерни;

азырап алганы-биле холбаштыр социал деткимчениң немелде хемчеглерин алыр эрге тургустунган кижилерге–уругну азырандыга бээриниң дугайында судтуң шиитпириниң хоолгазын;

өг-бүле туткан (өг-бүлезинден чарылган) таварылгада–билдириишкин ээзиниң өг-бүле тутканының (чарылганының) дугайында херечилелин;

уругларны төрээн (азыраан) херээжен кижиниң өлгениниң дугайында херечилелди, ону өлген деп санааның дугайында документини азы кижиге удур кем-херек үүлгедиишкининге хамааржыр үүлгедигни кылганда ооң ие эргезин казааның дугайында судтуң шиитпирин (шииткелин, тодарадылгазын, доктаалын)–адага (азыракчыга) эрге тургустунуп келгенде.

5. Документилерниң боттарын-даа, шүүштүрери-биле оларның-биле катай хоолгаларын-даа, азы нотариалдыг контораларга бадыткаан хоолгаларны-даа киирер.

6. Билдириишкинде айыттынган документилерни хүлээп алган хүн кылдыр билдириишкинни эргежок чугула документилер-биле кады төлээлеткен органче бо дүрүмнүң 4 пунктузунда айытканын езугаар дужааган хүннү санаар.

7. Сертификат читкен азы элбереп самдараан таварылгада билдириишкин ээзи регионнуң ие капиталының сертификадының хоолгазын тыпсырының дугайында билдириишкинни бо дүрүмнүң 6 капсырылгазының майыын езугаар төлээлеткен органче киирер, паспортун азы Россия Федерациязының хоойлужудулгазын езугаар бодун бадыткаар өске документини кады киирер.

8. Киирген медээлерниң шынныы дээш билдириишкин ээзи харыысалгалыг болур болгаш сертификат тыпсырынга салдар чедирип болур өскерилгелерниң дугайында чогуур үезинде төлээлеткен органче дыңнадыр хүлээлгелиг.

9. Сертификатты тыпсырының азы ойталаарының дугайында шиитпирни төлээлекчи орган бо дүрүмнүң 4 пунктузунда айытттынган билдириишкинни болгаш документилерни хүлээп алган хүнден 10 ажыл хүнүнүң дургузунда хүлээп алыр.

10. Сертификатты тыпсырының азы ону тыпсырындан ойталаарының дугайында дыңнадыгны билдириишкин ээзинче чурттап турар чериниң аайы-биле төлээлекчи органның шиитпир хүлээп алганының соонда 5 ажыл хүнүнден орайтатпайн, почта-биле чорудар.

Сертификат тыпсырындан ойталаарының дугайында шиитпирни Россия Федерациязының хоойлужудулгазында доктаадып тургускан чурумун езугаар хомудап болур.

11. Сертификат тыпсырының дугайында билдириишкинни хандырарындан ойталаарынга барымдаалар болза:

– Тыва Республиканың Хоойлузунга дүүштүр социал деткимчениң немелде хемчеглерин алыр эргезиниң чогу;

– социал деткимчениң немелде хемчеглерин алыр эргениң барын айтыр медээлерни, ооң иштинде уругнуң төрүттүнгениниң (азырандыга алганының) дес-дараалашкааның дугайында болгаш (азы) уругнуң кайы чурттуң хамаатызы болурунуң дугайында медээлерни шын эвес кииргенде.

12. Сертификат тыпсырының дугайында билдириишкин ээзи дилег кииргенде төлээлеткен орган:

бо дүрүмнүң 4 пунктузунда айыттынган билдириишкинни документилер-биле кады хүлээп алырын болгаш бүрүткээрин боттандырар болгаш билдириишкин ээзиниң дугайында медээлерни социал деткимчениң немелде хемчеглерин алыр эргелиг кижилерниң электроннуг шыгжамырынче киирер;

документилерниң хоолгаларын оларның боттары-биле шүүштүрер, ону ат салып бадыткаар болгаш документилерниң хоолгаларын көргүскен соонда таңмазын базар болгаш документилерни билдириишкин ээзинче эгидер;

хол үжүүн–бо дүрүмнүң 4 пунктузунда айыттынган билдириишкинни болгаш документилерни хүлээп алганының дугайында дыңнадыгны тыпсыр;

билдириишкинде болгаш киирген документилерде медээлерниң шынныын хынаар, эргежок чугула апарган таварылгада немелде медээлерни тус-тус органнардан негээр, ооң иштинде ада-ие эргезин казааның (катап тургусканының) фактыларының дугайында, ада-ие эргелеринде кызыгаарлаашкыннарның (кызыгаарлаашкынны дүжүргениниң) дугайында, чаш уругну ада-иезинден чарганының дугайында (уругну ада-иезинге эгиткениниң дугайында), уругну азыралга бергенин күш чок болдурганының дугайында, кижиге удур кем-херек үүлгедиишкинин кылганының дугайында медээлерни негээр;

сертификатты тыпсырының дугайында азы тыпсырындан ойталаарының дугайында шиитпирни бо дүрүмнүң 4 пунктузунда айытттынган билдириишкинни болгаш документилерни хүлээп алган хүнден 10 ажыл хүнүнүң дургузунда хүлээп алыр. Шиитпирни бижимел хевирге бо дүрүмнүң №2 капсырылгазын азы №3 капсырылгазын езугаар долдурар;

хүлээп алдынган шиитпирниң дугайында, ойталаан таварылгада–ойталааның барымдаалыг чылдагаанын бо дүрүмнүң №4 капсырылгазын болгаш №5 капсырылгазын езугаар 5 ажыл хүнүнден орайтатпайн, билдириишкин ээзиниң чурттап турар черинче почта-биле чорудар;

сертификат ээзиниң фамилиязы, ады, адазының ады өскертингенде ол өскерилгелерни бадыткап турар документилерни киирген соонда билдириишкин ээзиниң дилег киирген хүнүнде сертификаттың (ооң хоолгазының) артыы талазынга өскерилгелерни киирер.

13. Сертификатты чидирген азы үрээн таварылгада билдириишкин ээзиниң ону үрээниниң азы чидиргениниң чылдагаанын айыткан билдириишкининге үндезилеп, билдириишкин ээзинге хоолганы бо дүрүмнүң №6 капсырылгазында майык езугаар тыпсыр.

Сертификатка «дубликат» деп сөстү бижиир, хоолгазын берип турар сертификаттың дугаарын болгаш сериязын салыр, хоолганы тывыскан төлээлеткен органның таңмазы-биле бадыткаар.

14. Инфляцияның өзүлдезиниң темпизин барымдаалап, ону эде санаанындан регионнуң ие капиталының хемчээлин өскерткенде, сертификатты солувас.

15. Сертификаттың майыктары шыңгыы отчетка турар документ болур. Сертификаттың учеду, шыгжамыры болгаш тыпсыры дээш харыысалганы төлээлекчи органның албан-дужаалдыг кижизи алыр.

16. Сертификаттарның майыктарын белеткээр болгаш тыпсыр талазы-биле ажылды организастаарының, а ол ышкаш сертикатты (ооң хоолгазын) тыпсырының дугайында билдииршкиннерни, ол талазы-биле хүлээп алдынган шиитпирлерни болгаш хүлээп алдынган шиитпирлер дугайында дыңнадыгларны бүрүткээриниң талазы-биле харыысалганы төлээлекчи органга онаар.

Тыва Республиканың чурттакчы чонунга дыңнадыг болгаш медээ чедирериниң системазының дугайында дүрүмнү бадылаарының дугайында

2012 чылдың октябрь 11 №545 Кызыл хоорай

1993 чылдың март 1-де «Тайбың болгаш дайын үезинде онза байдалдар дугайында Россия Федерациязының чурттакчы чонунга дыңнадыг болгаш медээ чедирери-биле ажылдап турар радио-дамчыдылга болгаш телевидение станцияларын ажыглаарының чурумунуң дугайында дүрүмнү бадылаарының дугайында» №177, 1994 чылдың декабрь 21-де «Бойдус болгаш техногенниг хевирлерлиг онза байдалдардан чурттакчы чонну болгаш девискээрлерни камгалаарының дугайында» №68-ФХ, 1998 чылдың февраль 12-де «Хамааты камгалалының дугайында» №28-ФХ Федералдыг хоойлуларга, 2003 чылдың декабрь 30-де Россия Федерациязының Чазааның «Онза байдалдарны болдурбазының болгаш чайладырының чаңгыс аай күрүне системазының дугайында» №794 доктаалынга, 2003 чылдың октябрь 25-те Россия Федерациязының Чазааның №1544-р айтыышкынынга болгаш Россия Федерациязының Хамааты камгалал, онза байдалдар болгаш бойдус халаптарын чайладыр херектерниң талазы-биле яамызының, Россия Федерациязының Информастыг технологиялар болгаш харылзаа яамызының болгаш Россия Федерациязының Культура болгаш массалыг коммуникациялар яамызының 2006 чылдың июль 25-те «Чурттакчы чонга дыңнадыг чедирериниң системаларының дугайында дүрүмнү бадылаарының дугайында» №422/90/376 дужаалынга дүүштүр, Тыва Республиканың чурттакчы чонунга дыңнадыг чедирериниң системазын ажыглаарынга доктаамал белен чоруун тургузар болгаш тайбың болгаш дайын үезинде медээлерни, дыңнадыг дамчыдылгаларын эргелеп-башкарылга органнарынга болгаш чурттакчы чонга чедирерин хандырар сорулга-биле Тыва Республиканың Чазааның **доктаадыры болза:**

1. Тыва Республиканың чурттакчы чонунга дыңнадыг болгаш медээ чедирериниң системазының дугайында дүрүмнү бадылаар.

2. Тыва Республиканың девискээринге «Вымпелком» ААН-ниң, «МТС» ААН-ниң, «Мегафон» ААН-ниң, «ЕнисейТелеком» ХАН-ның соталыг харылзаазының абонентилеринге дыңнадыг болгаш медээ чедирериниң талазы-биле ажылдың дээштиин бедидер сорулга-биле шимчеп чоруур радиотелефон харылзаазының четкизиниң «Cel Broadcast» системазын ажыглап тургаш, чурттакчы чонга дыңнадыг болгаш медээ чедирериниң талазы-биле соталыг харылзаа операторлары-биле кады ажылдажылганың регламентизин Россия Федерациязының Хамааты камгалал херектериниң, онза байдалдарның болгаш бойдустуң уржуктарын чайладыр талазы-биле яамының Тыва Республикада эргелели-биле дугуржуп тургаш, Тыва Республиканың Хамааты камгалал, чурттакчы чонну болгаш девискээрлерни онза байдалдардан чайладыр болгаш суглардан камгалаарын хандырарының талазы-биле агентилел чарар.

3. Бо доктаалдың 2 пунктузунда айыттынган мобильдиг радиотелефон харылзаазының операторлары Тыва Республиканың Хамааты камгалал, чурттакчы чонну болгаш девискээрлерни онза байдалдардан чайладырын болгаш суглардан камгалаарын хандырарының талазы-биле агентилел-биле дугуржуп тургаш, онза байдалдар дугайында SMS-дыңнадыгларны Тыва Республикада мобильдиг радиотелефон харылзаазының бүгү абонентилеринге чедирерин хандырар.

4. 1997 чылдың февраль 17-де Тыва Республиканың Чазааның «Тайбың болгаш дайын үезиниң онза байдалдарында Тыва Республиканың чурттакчы чонунга дыңнадыг болгаш медээ чедирери-биле ажылдап турар радио-дамчыдылга болгаш телевидение станцияларын ажыглаар чурумунуң дугайында дүрүмнү бадылаарының дугайында» № 53 доктаалын күжүн чидирген деп санаар.

5. Бо доктаалды «Тувинская правда» болгаш «Шын» солуннарга парлаар.

6. Бо доктаалдың күүселдезинге контрольду Тыва Республиканың Чазааның Даргазының Канцеляриязының болгаш Чазак Аппарадының тудуг, инфраструктура, энергетика болгаш үлетпүр эргелелинге дагзыр.

Тыва Республиканың Чазааның Даргазының оралакчызы В. БАРТЫНА-САДЫ.

Оруктар эргелели дыңнадып тур

Кызыл хоорайның Магистральная кудумчузун чаартыр ажылдар чоруп турарыбиле холбаштыр 1+900 — 5+900 километр участогунда орукка шимчээшкинни **2013 чылдың март 25-тен** соксатканын чүък сөөртүп турар автобүдүрүлгелерге болгаш чүък сөөртүрүп турар организацияларга шуптузунга «Күрүнениң «Тыва Республиканың автомобиль оруктарының эргелели» казна албан чери» дыңнадып тур.

«ЭНЕРГОСТРОЙ» кызыгаарлаттынган харыысалгалыг ниитилелден КВАРТИРАЛАР

Объектиниң ады	Өрээлдер саны	So	S кухня	Каъттар
Кызыл хоорай, Энергетиктер мкр. бажың 13, 4 каът тууйбу бажың	3	97,80	11,50	2

Кызыл хоорай Энергетиктер мкр, 13-те 4 каът тууйбу бажың. Бажың ажыглалга дужааттынган.

«Ажаалга банкызы» ААН таварыштыр ипотекага ап болур.

Каш базым черде быжыг гаражтар бар.

Амгы үеде квартира садып алыры — амгы үениң экономиказының турум эвес байдалдарында силерниң акшаңарны камгалап алырының эң эки аргазы-дыр.

Ол бажыңдан квартиралар садып алырының талазы-биле дараазында телефоннарже долгаар:
тел/факс: (39422)4-85-29, 8-923-547-30-60, 8-905-920-41-01.
Кызыл хоорай, Колхозная кудумчузу, 2 «а».

Авам чуруу

Карандажым, демир-үжүүм
холга туткаш,
Удур турган ханадыва
көрүптер мен.
Узун чажын хөрээн куду
салып алган
Каттырымзап,
авам менче көрүп орар.
Хары черде чааскаан
чурттап чоруурумга
Караа хоюг, өстүрүп каан
авам мени
Ханың чаңгыс акыларың,
дуңмаларың
Карактап кээп, чорлар бе? — деп,
айтырганзыг.
Кыштаг, чайлаг, хонаштарга
өөң тиккеш,
Кылбааның чок, ажыл-ишчи
авамай сен.
Кежээлерде пашта быдаа
хайнып турда,
Хептер быжып,
дааранып чора...
Угун дөзээн уран холуң
силби...
Угулзалыг эдилелиң
шиник...
Кожа чурттаан чоннарың...
ма...
Ховар холдуг ава
диртип чора...
Удур көрген чуруун-биле
көржү...
Уйгу-дыш чок бижиттиниң
сени...
Төрел салгап, чаяаттының
төрүт...
Төөгүчү болганың дээш
чоргаар...
Каш ада ханы сиңген өгб...
Каяа чурттап чорааннары...
салаа б...
Сактып-сактып адын адап
санаг...
Саазынга бижип ал — де...
чагып...
Хары черге эр шаам чеди...
өстүрүп...
Кара баштыг авам
хөөкүй чорбаан...
Өскен черим Баян-Талаа
чурттап ч...
Өнер чонум оглу болур
харыым...

2013 чыл, январь 18.
Кызыл хоорай.

Ававыстың алдын чагыы

(Триптих)

Чалыы назын халыынында
кым-даа ындыг,
Чалбыышталдыр көзевиткен
хыпкан от дег.
Аныяктар эвилелин
каттыштыргаш,
Авам күжүр эге
билиин берип чораан.
Өрү депшиир ажыл-ишке
билиг херек.
Өөренир, өөренир
база катап өөренгеш,
Партийжи айтыышкыннар
хажыдыпкаш,
Манаваaны кеземчени
чүктеп чордуң.
Компартия чылдарында
кандыг ийик,
Хостуг эрге ээлээннер —
кулдар ышкаш.
Ажыл-ишке боттандырар
эртем-билиин
Ажык-чарлыг боду билир
эргелер чок.
Амыдырал хостуг оруун
шилип аар дээш
Амыр-дыш чок демиселге
ынак авам
Айтыышкын бээр
удуртукчу кижилерниң
Аайынга дүжүп бербейн,
туржуп чораан...
Күчү-күжүн делегейге
алдаржыткан
Күрүнениң удуртукчу партиязы
Бажындан кээп чыдып
баткан балык ышкаш,
Малгаштыг хөл дүвүндүве
дүлнүп киржик.

* * *

Амыр-дыш чок малчын
ажыл хүлээп алгаш,
Ажыг дериң төгүлзе-даа,
ундарал чок,
Арат чондан депшиттирген
хүлээлгеңни
Алдар-атка төлептиг боол,
күүсеттиң-даа.
Агаардан кээр ажык-кончаа
сүргеннерни
Арнын орта чагып-сургап,
сөглеп чордуң.
Авыяастыг, чашпаачылар
артын орта
Алдар-адың хөмүрерткеш,
чадаштылар.
Ие кижи чырык черге
чурттап чорааш,
Изин базар ажы-төлдер
чазап те...
Ада-ие адын сыкпайн
бүдүште...
Ажыл-ишке дадыктырып
өстүрүп...
Артыы, иштии эдектериң
адаан...
Ажыг сооктан чаглактан...
ажы-тө...
Оолдар, кыстар өзүп
мандып, азыра...
Оорганда аар чүъгүн
чиигетти...
Аазын-на ээп өскен авала...
«Херээжок» деп адап чора...
куурумчула...
Аза-четкер, буктар-биле
деңней се...
Кээргенчиг авалар дээш,
ыглаксаам кээр...

* * *

Эштип кирер ээреминер
дүвүн хы...
Эртип келген орууңарже
хая көрн...
Даарта келир үнер
хүннүң артынд...
Дагын катап хынал аары...
чагып чорду...
Ававыстың сүзүк чагыын
хажытпа...
Эргип турар амыдырал
бергеле...
Ажыл-иштиң аар-чиигин
далдавай...
Эгиннерге чүктеп
эртип чордуу...
Арыг шын дээш демисел...
ававыст...
Ажып эрткен арттарынга
торулб...
Эртем-биле чепсегленген
амгы са...
Эгиттинмес өрелер чок
чурттап чо...
Амгы шаг-даа магалыг-дыр...
арат чо...
Амыдырал оруктары
шупту а...
Ажы-төлдүң келир өйде
аас-ке...
Ада-ие бистерден-не
хамааржыр-д...

2013 чыл, март 12.

Сарыг-оол СА...

ШЫН

ТУРГУЗУКЧУЗУ: Тыва Республиканың Информатизация болгаш харылзаа яамызы.

Кол редактор
И.М. ДАМБА-ХУУРАК.

Индекс 667000. Кызыл хоорай, Красноармейская,100.

РЕДАКЦИЯНЫҢ ТЕЛЕФОННАРЫ: кол редактор—2-01-35, хүлээп алыышкын өрээли — 2-30-69, редакторнуң оралакчызы — 2-19-87, бухгалтерия — 2-18-10.

КИЛДИСТЕР: ниитилел-политиктиг килдис—2-17-91, культура, өөредилге, көдээ ажыл-агый килдизи — 2-03-88, чагаа — 2-17-09, реклама килдизи — 8923-383-78-88, очулга — 2-03-87, үлетпүр — 2-40-77, тел/факс (394-22) 2-17-94.

Солун келбейн барганда, 3-14-94 телефонче долгаар.

Неделяда үш катап үнер. Хемчээли парлаан 2 ама.

Тираж 8620. Чагыг 36. Номерни парлалгаже дужааганы: график езугаар — 21.00, херек кырында — 18.00.

Расч. счет № 40603810900004000277 Корр.счет № 30101810500000000735
БИК 049304735 ИНН 1701008465 КПП 170101001
ОАО АБ «Народный Банк Республики Тыва» г. Кызыл.

Харылзаа, информация технологиялары болгаш массалыг коммуникаци... адырынга хайгаарал талазы-биле федералдыг албанның Тыва Республика тала... биле эргелели «Шын» солунну **2012 чылдың декабрь 3-те** бүрүткээн. Херечиле... дугаары — **ПИ № ТУ17-00068**. Индекс 11530, 31730.

«Тываполиграф» ААН-ге парлаан. (Кызыл, Щетинкин болгаш Кравченко, 1).

Солунда парлаттынган материалдарның авторларының бодалдары редакци... туружу-биле дүүшпейн барып болур. Айыттынган саннары болгаш өске-даа факт... дыңнадыглары дээш авторлар боттары харыылаар.